

Diciosânmărtin, 15 Iunie st. n. 1910.

Românul Târnavean

Foaie ocazională.

Cătră cetitori.

Foaia ocazională „Românul Târnavean” este destinată să servească de un document fidel al luptelor înălțătoare politice din comitatul Târnavei mici, purtate cu atâta idealism și abnegațiune. Lupta eroică a preoților, învățătorilor, notarilor, juzilor și a țărănilor noștri români merită să fie descrisă într’o foaie specială spre a arăta lumii întregi greutatea luptei, cari sunt de a să învinge, spre a ne putea manifesta cu cinste și demnitate în acest comitat.

Să păstrați foaia aceasta spre a avea un document cu care să vă puteți legitima și făli înaintea nepoților.

REDACTIA.

Epistolă deschisă

cătră alegătorii români din cercul electoral al Diciosânmărtinului.

Iubiți frați, alegători români!

Brav ați luptat! Va-ți dovedit de ostăși și de vitezi în lupta mare purtată cu cinste pentru deșteptarea simțului românesc! Ați avut fală numelui de român luptând cu o eroică tărie sufletească! Ați salvat nu numai cinstea steagului, ci ați raportat o învingere strălucită cu toate că nu m’ați putut alege deputat! Departe peste hotarele acestui comitat va merge vestea despre lupta noastră bărbătească, toată suflarea românească va ceti cu mândrie despre solidaritatea noastră impunătoare, despre disciplina noastră admirată și de cele mai dușmănoase părți politice.

Să nu uităm nici pe un moment, că lupta aceasta a fost cea dintâi în cercul electoral al Diciosânmărtinului! Să ne dăm seamă de împrejurarea, că din 1315 alegătorii, numărul total al alegătorilor, sunt numai 313 români dintre cari s’au prezentat la alegere 313 alegători. Să luăm în considerare sistemul feudal și absolutistic administrativ, care mai ales în comitatul nostru se serbează orgiile. Să se mai coudere și că din 1315 alegători sunt 273 alegători sași, 115 alegători jidani, cari toți împing înainte carul celor dela putere. Să ne dăm bine seamă de toate aceste și să

zicem, că am învins strălucit, dacă din 313 alegători români, — câți s’au prezentat la alegere —, 235 au votat cu candidatul partidului național român și numai 78 alegători s’au găsit trădători. S’au făcut trădători nu din convingere, ci parte de frica celor puternici, parte pentru a-și hrăni interesele trecătoare lumești!

Iubiți frați alegători români! Prin purtarea voastră bravă, ați dat o satisfacție strălucită, în primul rând, programului partidului național român. Deși n’am avut succesul să fiu ales de deputat, ați dus la izbândă cu glorie cauza românească, a cărei adevărat reprezentant este singur numai partidul național român. Români guvernamentali sau kossuthiști, — cari se vede, că sunt și în comitatul Târnavei mici —, nu pot face servicii cauzei românești, care pretinde luptă neîmpăcată pentru libertatea națională a poporului nostru, fără de care țântă finală nu poate exista popor în lume. Nici partidul guvernamental, nici cel kossuthist nu vrea egala îndreptățire pentru toate popoarele acestei țeri, ei cunosc în țara aceasta numai un singur popor cu libertate națională și celelalte popoare le cunosc numai după indivizi! Românul guvernamental sau kossuthist poate că va face servicii trecătoare pământești șieși și vreunui partizan de a lui, dar cauzei generale românești nu poate folosi nimica prin dezertarea lui, care este egală în cazul de față cu tradarea de neam.

Am zis în nenumărate rânduri în vorbirile mele de program, că român până atunci este, până este și popor românesc. Și țânta luptelor, scopul sfânt, ca să fie până în capetul vremilor popor românesc, mergând tot înainte cu glorie deplină, numai partidul național îl are. De aceea zic din nou, că ați dat o satisfacție strălucită programului partidului național român înșirându-vă sub steagul aceluia.

Suntem 60,000 români în comitatul Târnavei mici din 120,000 de locuitori, sunt 20,000 sași și vre-o 30,000 unguri, nemți, săcui, jidovi, țigani și alte neamuri. Prin faptul, că v’a-ți dat votul mie candidatului partidului național român așa zicând mai toți, câți v’ați prezentat la alegere, ați dovedit, că majoritatea locuitorilor acestui comitat dorește democratizarea instituțiilor lor de drept public al acestui stat și, ca primul pas spre acest scop, înscrierea în lege a votului universal, egal, secret, direct și cu votare în comune, care este un punct cardinal atât în programul partidului național român, cât și în rezoluțiunile conferințelor noastre naționale.

În al doilea rând deci ați dat o satisfacție strălucită atât programului partidului

nostru național, cât și tuturor acelor din țara aceasta, cari doresc sincer democratizarea țerii și înarticulară în lege cât mai grabnică a votului universal, secret, egal, direct și după comune.

În fine mi-ați dat satisfacție mie personal pentru atacurile la cari zilnic sunt expus și am fost expus mai ales în ședințele congregațiunii comitateneze, unde mi-se contestă dreptul de a vorbi în numele vostru, în nmele majorității de locuitori din acest comitat.

Am fost timbrat, din partea vicișpanului în plenul congregațiunii de agitator. Mi-ați dat o satisfacție strălucită, ați arătat că în comitatul Târnavei mici sunt cel puțin 60,000 agitatori, cari toți împreună cu mine vreau dreptate în țara aceasta. Vreau, ca legile țării, administrarea acestui stat să fie făcute după dreptate.

Iubiți frați alegători români! Eu și împreună cu mine voi toți, cari am luptat nu să învingem, să scoatem deputați de român, ci să salvăm cinstea steagului, cred, că ne-am depărtat de pe terenul luptelor politice în momentul, când am ajunge la convingerea, că nu luptăm pe bază ideală, pentru dreptate, ci numai pentru niște favoruri trecătoare pământești. Și chiar pentru că suntem în deplină cunoștință despre țânta cinstită a programului partidului nostru național, ni-se impune acuma îndoita datorință, ca lupta începută s’o continuăm. Să deschidem o luptă înverșunată. Să arătăm că e minciună răutăcioasă vorba că în comitatul nostru a fost pace până acuma, care pace vreau s’o conturbe agitatorii. Da a fost pace iubiți frați alegători, pentru că am dormit lăsând, ca toți nechemății să desconsidere ființa și puterea noastră!

Înalta conștiință națională care ați dovedit-o cu prilejul acestor alegeri să călăuzească lupta noastră românească din acest comitat. Să arătăm tuturor cărora li-se cuvine, că noi pace care înseamnă adormire pe urmă moarte nu voim. Voim pacea care se bazează pe dreptate și egalitate. Iar până atunci vom purta totdeauna lupta hotărâți!

Vă mulțămesc pentru manifestațiunile de dragoste și stimă, cu cari ați onorat persoana mea în decursul luptelor și Vă promit că voi lupta ne’nterupt și fără interes pentru biruința cauzei noastre.

Cu iubire trătească

Dr. Romul Boila

fost candidat de deputat naționalist român în cercul Dsânmărtinului.

Lupta politică de până acuma din comitatul Târnavei mici.

A dispărut în întunecimea nopții epoca de aur dela anul 1861—1867, când am avut 11 oficiali români la comitat în frunte cu comitele suprem Cavalerul Ioan Pușcariu și cu vicșpanul Iosif Sterca Suluțiu, acum președintele Astrei, când am avut o administrație mai întreagă românească cu limba oficială românească etc. etc. . . . !

Toate ne-a răpît era tisaistă și pasivitatea! A urmat apoi o tăcere mortală în acest comitat și-a dăinuit în tot timpul pasivității noastre parlamentare.

Lupte mai însemnate nu putem înregistra din vremea aceea. Mișcările, cari și câte sau făcut toate să leagă de numele bătrânului avocat Simion Căluțiu din Diciosânmărtin, acum președintele partidului nostru național din comitatul Târnavei mici. El ține trează conștiința poporului în cercul activității sale advocaționale. El este, care reprezintă românii din acest comitat la conferințele noastre naționale. El este acela, care din când în când își ridică glasul în ședințele congregațiunii aducând în memoria acelor puternici, că în comitatul Târnavei mici sunt 60.000 români din 110.000 de locuitori, că congregațiunea comitatului în compunerea sa (fiind numai 5—10 români aleși din grația celor puternici) nu reprezintă voința adevărată a comitatului, că românii sunt prin urmare nemulțumiți mai ales, că începând dela oficialii cei mai înalți până la cei din urmă sunt lipsiți total din posturile publice de stat, comitatene și comunale!

Numai după decretarea activității parlamentare din anul 1905 să observă o mișcare oareși careva în viața poporului românesc de aicea.

La conferința din Sibiu ținută în 10 Iuarie 1905 sa reprezentat și comitatul nostru prin dnii Simion Căluțiu și Dr. Romul Boila.

La alegerile parlamentare din anul 1905 din cauza scurtimii timpului nu s'a făcut nici o luptă.

Numai în anul următor 1906 la alegerile dietale de atunci am intrat în luptă în ambele cercuri electorale în cercul de jos, a Diciosânmărtinului, și în cercul din sus, a Bălăușerului. Lupta s'a început cu toată vehemența.

Candidatul cercului din jos cu numele Emil Kormos Alexandrescu, care a intrat în luptă pentru a salvă cinstea steagului, din motive până azi necunoscute în preziua alegerii a părăsit steagul, s'a retras, lăsând alegătorii români dornici de a-și da votul pentru candidatul partidului național român nemângăiați și lupta noastră discreditată.

O luptă exemplară a purtat în cercul din sus avocatul Dr. Alexandru Morariu din Ibașfalău. Cu toate eforturile a putut intruni numai 59 voturi din 200 voturi românești, restul votanților, între cari mulți preoți și învățători, s'au alăturat fără nici un pic de simț de rușine la steagul candidatului guvernamental.

În toamna anului 1907 au urmat alegerile de membrii pentru congregațiune. Cu ocaziunea aceasta din nou s'au dat luptă crâncenă în două locuri în Bachnea și Hususău. Școală s'a făcut numai, rezultat n'am ajuns și nici n'am fi putut ajunge în lipsa voturilor.

În 1908 urmează adunările populare ținute în Bachnea și Sâncel, la cari să ridică proteste energice contra legii lui Apponyi și în contra atentatului Andrassy voind a reformă legea electorală prin introducerea pluralității.

În 1909 primăvara să ține altă adunare la Boziaș pentru votul universal. Alte două anunțate la Șonfalău și Cetatea de Baltă s'au oprit.

De atunci încoace până în 5 Martie 1910 nu s'a făcut nici o mișcare politică de remarc.

Se organizează partidul național român pentru cottul Târnavei mici.

În lupta politică de până acuma a lipsit total organizația noastră. Pe când bine este știut, că lupta fără organizație înseamnă o luptă cu jumătate de succes. Lupta, care să aducă rezultate vădite, se poate face numai prin organizație, numai prin strângerea puterilor.

Dacă partidul național român în lupta de până acuma n'a putut arăta succese mai mari, este a se atribui în mare parte lipsei de organizațiuni. E adevărat, că organizarea politică a partidului nostru a fost consecvent împiedecată de guvernele de până acuma. Totuși putem zice, că și inteligența noastră prin purtarea ei indiferentă în măsură mare a fost cauza neorganizării.

Conduc de însemnătatea enormă a organizațiunii și mai ales văzând nesuccesele luptei de până acuma din comitatul nostru, — s'a decis organizarea partidului național român pentru comitatul Târnavei mici și tot odată o luptă intensivă pe toate terenele vieții publice de aici.

40 de fruntași s'au adunat confidențial în comuna Diciosânmărtin, sediul comitatului și în prezența deputatului Dr. Iuliu Maniu, care a fost delegat din partea comitatului central național spre scopul organizării, au organizat partidul național român în următorul mod.

S'a constituit un comitet central comitatenez deocamdată constând din un președinte, un secretar și trei membrii.

Au fost aleși următorii:

Președinte: Simeon Căluțiu, avocat, Diciosânmărtin. Secretar: Dr. Romul Boila, avocat, Diciosânmărtin. 3 membrii în comitet: Iosif Lita, protopopul Biei, Ioan Anca, preot, Șupădure și Emil Popp, mare proprietar, Bobohalma.

S'au constituit trei comitete executive pentru cele trei cercuri electorale constând deocamdată din câte un președinte, din câte un vicepreședinte și din câte trei membrii în comitet.

S'au ales următorii:

Comitetul executiv pentru cercul electoral Diciosânmărtin:

Președinte: Laurențiu Pascu, protopop, Diciosânmărtin. Vicepreședinte: Nicolae Todoran, protopop, Cetatea de Baltă. 3 membrii în comitet: Vasile Smigelschi, preot, Sâncel, Grigorie Nistor, preot, Boziaș și Victor G. Maior, director la »Viturul«, Diciosânmărtin.

Comitetul executiv pentru cercul electoral Bălăușer:

Președinte: Moise Birtolon, mare proprietar, Lăscud. Vicepreședinte: Nicolae Aron, preot, Lăslăul românesc. 3 membrii în comitet: Augustin Nilca, preot Vaidacuta, Emil Frâncu, preot, Cergidul mare, George Dănilă, preot, Bachnea.

Comitetul executiv pentru cercul electoral Ibașfalău:

Președinte: George Simu, protopop, Ibașfalău. Vicepreședinte: Dr. Alexandru Morariu, avocat, Ibașfalău. Membru în comitet: Fabian Toma, director la »Mugurul« Ibașfalău.

A rămas apoi în sarcina comitetelor executive de a câștiga *bărbați de încredere* pentru fiecare comună din comitat.

Delegații pentru conferința națională din Sibiu.

Din conferința confidențială ținută în 5 Martie 1910, s'au exmis delegații pentru conferința din Sibiu. Din fiecare cerc s'au ales trei membri ordinari și unul suplent.

Aleși au fost următorii:

Pentru cercul electoral al Diciosânmărtinului.

Membrii ordinari: Simion Căluțiu, avocat, Diciosânmărtin, Laurențiu Pascu, protopop, Diciosânmărtin, Dr. Romul Boila, avocat, Diciosânmărtin.

Membru suplent: Iosif Lita, protopopul Biei.

Pentru cercul electoral al Bălăușerului:

Membrii ordinari: Moise Birtolon, mare proprietar, Lăscud, Emil Popp, mare proprietar, Bobohalma, Nicolae Todoran, protopop, Cetatea de baltă.

Membru suplent: Augustin Nicola, preot, Vaidacuta.

Pentru cercul electoral al Ibașfalăului:

Membrii ordinari: George Simu, protopop, Ibașfalău, Dr. Alexandru Morariu, avocat, Ibașfalău, Ioan Anca, preot, Șupădure.

Membru suplent: Nicolae Aron, preot, Lăslăul românesc.

Se iveșe primii dezertori.

Abiă am organizat în 5 Martie 1910 partidul național român pentru comitatul Târnavei mici, — și deja la constituirea partidului muncii, care s'a ținut în 7 Martie 1910, adică cu două zile mai târziu, s'au și ivit primii dezertori din rândurile noastre.

Nrul 45 al »Gazetei Transilvaniei« aparut 12 Martie 1910 descrie astfel din cuvânt în cuvânt dezertarea:

»Eri s'a constituit aici în D.-Sânmărtin partidul muncii a comitatului Târnavei mici în mijlocul unui public destul de numeros dar foarte variat.

Oratorul de forță a fost deputatul Ibașfalăului, armeanul Issekutz. Șovinul armean s'a ocupat mai pe larg de chestiunea naționalității. A laudat și aprobat politica compatrioților sași, prin care ei totdeauna au știut să se alăture la partidul cel mai puternic, și prin care procedură poporul sășesc totdeauna a stors însemnate foloase materiale dela toate guvernele. A sbiciuit apoi politica partidului național român. Laudă masa poporului român, zice între altele, că tinerimea română e blândă, ascultătoare, fidelă și ar fi și indestructibilă cu soarta sa. dacă n'ar fi intelectuali agitatori, cari pe nedreptul se impun de reprezentanți și conducători ai masei și alte asemenea săcături. Are însă firma speranță, că în curând se va deșteptă poporul român și convingându-se că singurul lui prieten și voitor de bine e guvernul maghiar (!!!) își va părăși agitatorii și va intra sub scutul rasei maghiare.

Au mai vorbit proprietarul Pekri Sándor și preotul rom. cat. Puskás. Fiind de față și câțiva kossuthiști, au întrerupt adeseori pe vorbitori cu strigăte sarcastice.

În cercul electoral al Diciosânmărtinului a hotărît candidarea fostului secretar de stat Sándor János, iar în cercul Bălăușerului va fi candidat Kabos Ferencz, amândoi cu program guvernamental. Independenții vor pune contra candidat, în Diciosânmărtin pe actualul deputat Pataki László, iar la Bălăușeri va candidă proprietarul Pocs Bertalan.

Sașii au luat parte la adunare în număr mai mare ca ungurii. Românii încă s'au prezentat în număr de preste 30 persoane, dintre cari am remarcat pe următorii: Nicolau Roman preot, Pocan învăț., primarul Ionaș Nilca, proprietarul Ioniță Sas, toți din comuna Ernea; Ioan Pop preot în Odrihei, Vasile Șerban preot, Ștefan Șerban proprietar, Artimon Dan primar și câțiva țărani toți din Alma-Săsească. Ioan Vătășan, preot în Căpâlna de sus, Eugen Răduțiu, preot în Cergiză, Teodor Petri, învățător în Hundorf, Ioan Ignat învățător în Spic. Costea învățător în Agrișteu, Diomid Truța din Sâncel de lângă Blaj conducea mai mulți economi din acea comună fruntașă. Asemenea fiul acestuia, Iacob Truța, tinărul notar din Pânade — de tristă aducere aminte cu honoarea — s'a prezentat în fruntea la vreo 8 țărani. Observ, că Truța a ajuns în Pânade în urma bravului notar Gregoriu Simon, care a știut să apere cu demnitate interesul poporului său. dar a trebuit să-și părăsească postul și să se penzioneze. Romul Rusu, notarul din Tătărlău încă a înghebat o trupă frumoasă de țărani, nu voiă să rămână nici el mai pe jos.

Am mai văzut pe următorii notari: Filon Rațiu din Betlen-Sânmiclăuș, Victor Comes din Lăslăul român și Onișca din Corod-Stmărtin. Tinărul preot gr. or. din Crăciunelul român Moldovan, conducea cu »fală« o mică turmă dealungul Diciosânmărtinului.

Toți aceștia au preferit a veni la constituirea unui partid străin de noi, dar la consfatuirea ținută în 5 l. c. în prezența dlui deputat Dr Iuliu Maniu tot aici în Diciosânmărtin, nu au aflat de bine a se prezenta. Rușine să le fie.

Celelalte Gazete naționale precum »Tribuna« asemenea aduce în Nrul 43 din 10 Martie st. n. 1910 știrea despre dezertarea rușinoasă sub titlul »Cei dintâu dezertori« înfierând purtarea lor cu astfel de cuvinte:

»Cu cât se apropie mai mult termenul dizolvării Camerei deputaților, cu atât mai multă stăruință depune guvernul întru organizarea partidului guvernamental. În toate colturile țării s'a pornit munca de organizare — și cu multă părere de rău trebuie să constatăm că în unele ținuturi chiar cei chemați să dea pildă de dragoste pentru neam și limbă sunt cei dintâi cari părăsesc steagul nostru.

Înfierăm cu toată energia atitudinea acestor dezertori și suntem convinși că masele alegătorilor nu-i vor urmări și vor rămâne, ca și în trecut credincioși steagului...»

»Lupta« în Nrul 35 din 10 Martie st. n. 1910 asemenea se ocupă într'un articol lung cu dezertorii numindu-i »Rătăciții de lângă orașul lui Petru Maior«. După ce a amintit cu nume pe toți, sfârșește astfel:

»Acesta-i pomelnicul Un nou Dante, când îi va zugrăvi pe rătăciții aceștia în »Infernul« său, se va cutremura de chinurile lor. Ori, poate, pentru unii cel puțin, să înceapă iadul de pe acum, — în conștiința proprie?

Atunci ar fi liniștit străbunul, care azi se întoarce în mormânt, de rușine și de scârbă, când vede haina ce-a purtat-o și el, și pieptarul pe care l-a iubit cu înflăcărare, purtate la ospețele ciocilor neamului nostru. Una dintre afuriseniile tale, o Petre Maior, ar trebui să detune peste capetele păcătoșilor!»

Singur Eugen Răduțiu, preot în Cergizel s'a scuzat și a adus dovezi îndestulitoare, că n'a luat parte la constituirea partidului național al muncii, a fost în alte afaceri în Dsânmărtin în ziua amintită și din eroare s'a dus până în pragul ușii, unde eră să se facă constituirea, toți ceilalți însă au luat parte la constituirea partidului guvernamental.

O scuză am rezervat pentru învățătorul Ioan Ignat din Spini, care prin faptul, că la alegere a votat cu candidatul partidului național român, și-a expiat păcatul săvârșit.

Asemenea se pot scuză cei câțiva țărani din Crăciunelul românesc, cari au venit cu dezentorul preot Iuliu Moldovan, deoarece, precum au declarat ulterior, ei seduși fiind au venit, n'au știut unde vin și ce păcat mare fac! Sunt de altcum români cu inimă și cuprinși de însuflețire rară. De altfel în seducerea lor a jucat rol și notarul Romul Rusu din Tătărlău, vestitul trădător de neam, care la fiecare faptă a sa uită, că e ficior de popă român și cu ce este dator neamului batjocorit.

Se disolvă dieta.

După ce în 21 Ianuarie 1910 s'a ajurnat dieta pe 2 luni, în 22 Martie 1910 a fost dizolvată. Țara a rămas fără legislațiune, fără de deputați. Numai prin mijlocul lui Maior s'a conchis dieta pe 21 Iunie 1910 la Budapesta. Pentru ținerea alegerilor s'a defipt termenul dela 1-10 Iunie.

Comitetul central comitatens a defipt termenul de alegere pentru toate trei cercurile electorale pe 1 Iunie.

Toate partidele politice fac pregătirile necesare pentru alegerea de deputați.

Comitetul partidului național român asemenea ia dispozițiunile necesare pentru luptele electorale.

Partidul național român din comitatul Târnavei mici decide intrarea în luptă electorală.

Se decide lupta pentru cinstea steagului.

Se pun candidați naționali români.

În 25 Martie 1910 s'au adunat comitetul central comitatens și comitetele executive ale cercurilor electorale în ședință comună și au decis intrarea în luptă electorală cu candidați naționali români. Deviza a fost: să salvăm cinstea steagului și să facem școală cu poporul român în comitat.

Iată comunicatul din »Libertatea« dela Orăștie apărut în Nrul 13 din 1910 despre candidați împreună cu apostrofarea hotărârii frunțurilor noastre.

»Comitatul Târnavei mici este împărțit în trei cercuri de alegere.

Cercul din jos cu scaunul în Sânmărtin, și cercul din sus cu scaunul în Bălauser, și apoi cercul orașului Ibașfalău.

De când avem constituția (cu formele de ocărnuire de azi a țerii, cu dietă și alegeri de deputați), niciodată nu s'a pomenit vreo luptă electorală în acest comitat.

După toate presemnele, la apropiatele alegeri, s'a iscă o luptă crâncenă pentru toate trei cercurile!

După știrile ce avem, atât partidul național »al muncii« (al guvernului Héderváry), precum și kossuthiștii, pun candidați.

Românii, cari în zilele trecute s'au organizat și ei peste tot comitatul, asemenea au hotărât că, deși sunt în minoritate (în cercul Ibașfalăului, chiar în număr neînsemnat, vreo 16 români 289 alegători), Românii vreau să lupte pentru candidatul național român, apărând astfel cinstea steagului!

Precum aflăm în consfătuirea comitetului comitatens, s'au înțeles deplin și în privința persoanelor, cari au să fie candidate. Pentru cercul de jos s'a hotărât candidarea avocatului Dr Romul Boila din Diciosânmărtin, iar pentru cercul din sus, candidatura avocatului Dr Alexandru Morariu din Ibașfalău. Pentru cercul Ibașfalăului s'a hotărât reținerea de votare. Se așteaptă numai întărirea Conferenței dela Sibiu, ca lupta să se înceapă cu toată înverșunarea.

Nădăjduim de pe acum, că toți românii, din comitat, înțelegând și pe aceia, cari dăunăzile au dezertat pe o clipă, mergând și ei la adunarea de constituire a »partidului muncii«, își vor ști datorința mare de a apăra cinstea steagului!

Nădăjduim cu atât mai vărtos, că votul fiecărui român dat la alegeri pentru candidatul național român, înseamnă arătarea dorinței că voim să trăim ca popor deosebit, alături de celelalte popoare din țară, și că așteptăm dela dieta viitoare împlinirea dreptelor noastre cereri, și în urmă, înseamnă că aflăm de bună politica urmată de deputații naționaliști români, cari cu atâta bărbăție și lăpădare de sine au luptat în dieta ungurească pentru idealurile noastre naționale!

*

Așa ne scrie un însuflețit frate român din comitatul Târnavei mici, și suntem încredințați că graiul lui talmăcește simțămintele întregului popor român din acele părți.

Fie ca să nu se afle nici o oaie rătăcită, care să purceadă altfel la alegerile ce vor urma, decât în felul aretat în această scrisoare.

Mulți dintre oamenii mai puțin umbrați în treburile mari ale neamului, ar putea să-și pună și-și vor și pune întrebarea:

— Bine, dar ce rost are să ne punem și noi candidați în cercuri, despre cari știm înainte că avem să cădem în ele?

Pentru acești frați din popor, repetăm aci, pe scurt, îndemnul ce ne fac să punem candidați și în astfel de cercuri:

Întâiu și întâiu ca să dăm prilej românilor celor buni a-și putea arăta românismul lor cel curat și neînduplecat! Căci doar în votul dat se oglindește sufletul celui ce îl dă! Și să arete prin el dorințele de cari e încălzit acel suflet! Iar în voturile grosului alegătorilor se oglindește sufletul neamului întreg!

Când trec alegerile se fac apoi numărări de voturi și se scoate la iveală, că uite românii din numărul întreg de voturi ale lor, câte au dat pentru candidați naționali de cei curați și drepti ai lor, câte pentru candidați unguri și câte pentru de cei slugoi stăpâniri (Burdea Șeghescu și haita lor), cari și ei tot alături cu ungurii de viță au a fi socotiți. Și din numărarea asta trag ei încheierea, că e acest neam de oameni un neam bărbat, care se prețuește vrednicește, să trăiească și să se fie seamă de el ca neam, ori e mai mult o ceată hodorogită de slugoi, pe cari îi poți mână cu biciul încotrò vrei, — și așa n'ai lipsă să ții seamă de trebuințele lor naționale?

Tot cel ce nu vrea să-și dea votul pe un candidat străin, ajută din partea lui ca lumea să vadă în neamul nostru un neam brav, vredni de vieață! Ceilalți, dimpotrivă.

Când, chiar și în cercuri unde nu avem nădejdea biruinței, punem totuși candidați naționali, dăm prin asta prilej alegătorilor de

acolo a spori numărul acelor români cinstiți, cari prin votul lor vadesc în fața lumii bărbăția acestui neam!

Și dacă nu biruim, — își zic acești vrednici frați, — dar voim să știe că și noi trăim, voim să se știe, că și în noi bat inimi românești, voim să se știe, că și noi ne prețuim așa de mult votul, că nu-l dăm nici pe vagoane de aur, ca el să fie pus în cumpăna celor ce și-au necinstit neamul prin votarea lor rătăcită!

Peste tot locul se găesc oameni, cari își prețuesc votul ca aceea ce de fapt e: un cuvânt sfânt ca sfânta spovedanie și cuminecătura! Acestora li-se dă prilej a-și duce votul la alegere, ca și cum ar merge la spovedanie! Căci spovedanie înaintea Dzeului neamului este votarea la alegeri!

Iacă de ce, lucru foarte cuminte și drept au făcut fruntașii români din comitatul Târnavei mici, când au hotărât a pune și ei candidați naționali, chiar și acolo unde n'au nădejde de biruință, ci o fac, cum zic ei, pentru cinstea steagului, și pentru a mântui liniștea sufletului în românii cei buni, zicem noi!

Dea Dumnezeu, ca după alegere să putem scoate la iveală, că toți românii din acele cercuri s'au vădit pe sine de drepti și curați prin votul lor«.

Se convoacă conferența națională pe 5 Aprilie 1910 la Sibiu.

La două zile după hotărârea de a pași în luptă electorală cu candidați proprii am primit convocarea la conferența națională din Sibiu.

Iată convocatorul:

»Onorații alegători membri ai partidului național românesc prin aceasta sunt invitați la conferența națională care se va ține la Marți în 5 Aprilie st. n. la Sibiu, în sala dela Gesellschaftshaus.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea conferenței generale.
2. Constatarea cercurilor reprezentate la conferența generală.
3. Desbaterea asupra atitudinii partidului național în fața campaniei electorale.
4. Hotărâri.

Gheorghe Pop de Băsești, Dr. Teodor Mihai, Dr. Vasile Lucaciu.

Delegații români din comitatul nostru la conferența din Sibiu.

Afară de Augustin Nilca, preot în Vaidacuta, toți delegații, 11 la număr, s'au prezentat la conferența națională din Sibiu și anume Dnii Simion Căluțiu, Laurențiu Pascu, Dr. Romul Boila, Iosif Lita, Moise Birtolon, Emil Popp, Nicolae Todoran, George Simu, Dr. Alexandru Morariu, Ioan Anca și Nicolae Aron.

Decursul conferenței a fost descris pe larg în toate ziarele noastre, s'au edat mai multe broșuri.

De însemnătate locală este, că în 4 Aprilie, în preziua conferenței naționale la sara de cunoștință, președintele comitetului nostru central comitatens, Dl Simion Căluțiu a salutat într'un toast avântat comitecul partidului național român, la care a răspuns președintele George Pop de Băsești, mulțămind în cuvinte calde.

În ziua conferenței ne-a ajuns distincțiunea de a fi ales președintele nostru, Dl Simion Căluțiu, membru în comisiunea de 40, exmisă pentru cenzurarea raportului secretarului.

În urma concluzului adus la conferență am fost din nou distinși prin alegerea secretarului nostru, a Dlui Dr. Romul Boilă de membru în comitetul național român.

Lupta în congregațiunea comitatensă.

La câteva zile după conferența națională din Sibiu se convoacă ședința extraordinară a congregațiunii comitatului nostru pe 20 Aprilie n. 1910, la care de astădată primă oară au să participe membrii români, după ce s'au organizat în

partid. Din cauza aceasta s'a trimis și s'a publicat în ziare o invitație specială, trimisă membrilor români de următorul conținut:

»Membrii congregațiunii comitatului Târnavei-mici, aderenți ai partidului național român, sunt rugați a se prezenta în număr complet la adunarea comitatului Târnavei-mici din 20 l. c., fiind la ordinea de zi obiecte importante, la cari trebuie să luăm cuvântul.«

Clubul comitatenz:

Simion Căluțiu,
prezident.

Dr. Romul Boila,
secretar.

În ziua adunării la 8 ore a. m. s'a ținut o consfătuire prealabilă la avocatul Simion Căluțiu, la care s'a prezentat și Ioan Horșă, preotul din Biia, care dezertor a fost și dezertor a rămas.

Lupta, care am dus-o, a stors admirațiunea tuturor. »Gazeta Transilvaniei« din Brașov a consacrat un număr special luptei noastre. Acest număr a fost comandat în 200 exemplare și s'a împărțit în toate comunele noastre. Acolo s'a descris pe larg lupta noastră, publicându-se vorbirile ținute în toată întregimea lor. Dăm aici raportul special, publicat în ziarele »Tribuna« și »Lupta« despre decursul adunării:

Adunarea congregației din Târnavă-mică.
(Dela corespondentul nostru).

»Comitatul Târnavei-mici a ținut în 20 Aprilie 1910 o adunare de congregațiune extraordinară, cu care ocaziune membrii români au dezvoltat o activitate ne mai pomenită în acest comitat. Din partea partidului național român au vorbit domnii Simion Căluțiu, prezidentul clubului, și advocații Dr. Romul Boilă și Dr. Alexandru Morariu

Dr. Romul Boila anunțase o interpelare în chestia abuzurilor organelor administrative, comise prin corteșiri nepermise, prin rectificarea incorectă a listelor alegătorilor și prin alegerea antilegală a alegătorilor după fumuri.

Interpelația aceasta a fost punctul prim al ordinei de zi.

Vorbitorul începe românește:

»Ilustre Domnule Comite Suprem! Onorată congregațiune comitatensă!»

Toți din sală sar în picioare la auzul acelor vorbe. Până acuma nimeni n'a vorbit românește în congregația noastră. Zbeară toți: »Elăl, le vele, ki vele«, se apropie de vorbitor și vreau să-l apuce și să-l arunce afară.

Atuncia se scoală comitele suprem și declară că legea permite membrilor români să vorbească românește în congregațiune. El nici nu contestă acest drept, îl roagă însă pe Dr. Romul Boilă să vorbească în limba maghiară, ca să-l înțeleagă toți.

Dr. Romul Boila cere să fie ascultat românește. Spune apoi, că, durere, oficialii comitatensi nu știu altă limbă decât cea maghiară. Obiectul interpelării e de așa natură, că toți și mai ales funcționarii trebuie să-l înțeleagă, prin urmare nu la îndemnul comitelui suprem, ci pentru că i-a fost intențiunea de acasă, interpelația va rosti-o ungurește. După ce a spus toate aceste românește, a continuat ungurește. A fost cu mare atențiune ascultat până în capăt. Vice-comitele i-a răspuns evaziv, cu care răspuns Dr. Romul Boilă s'a declarat nemulțumit. A înșirat mai multe cazuri concrete și dl vicecomite totuși n'a aflat de lipsă să dispună cercetarea lor.

La punctul 15 din program, rescriptul lui Khuen, prin care își anunță venirea la putere, a vorbit din partea partidului național român prezidentul Simion Căluțiu, care a vorbit cu multă dreptate despre suferințele românilor. A prezentat apoi o moțiune, care după ce au vorbit doi dușmani declarați ai românilor: Dr. Issekutz Győző și Sándor János, a fost respinsă și guvernul felicitat și primit cu încredere.

Dr. Căluțiu a vorbit ungurește.

La abdicarea ministrului Darányi a vorbit iarăși dl Dr. Romul Boilă românește, prezentând o moțiune românească, prin care se ia la cunoștință cu bucurie depărtarea sa.

La abdicarea ministrului Apponyi vorbește avocatul Dr. Morariu întâi românește apoi ungurește, cerând asemenea, ca depărtarea lui Darányi să și fie luată la cunoștință cu părere de bine.

La adresele comitatelor Udriheiu și Turoț redactate în contra votului universal, a vorbit avocatul Dr. Romul Boila, de astădată în limba maghiară, fiindcă au fost de față o mulțime de socialiști pe galerii și meseriași, cari anume au venit să-l asculte. Moțiunea prezentată pentru introducerea cât mai grabnică a votului universal, egal și secret, a fost respinsă.

Membrii români au fost de față aproape în număr complet, dar unii s'au codit și s'au abținut dela votare, ne votând nici cu unul, nici cu altul. Aceștia au fost aspru înfrunțați din partea prezidentului Simion Căluțiu. O purtare de tot rușinoasă a avut însă notarul Romul Russu, cel cu partidul național al muncii și cu statua lui Kossuth, și preotul gr.-or. Iuliu Moldovan, dezertorul cunoscut din Crăciunelul-românesc, cari au votat fâțiș contra românilor, s'au ferit de români și nici nu s'au apropiat de ei, nu cumva să-i ajungă însuflețirea și curentul sacru al dragostii de neam.

Să le fie rușine!»

Candidatul de deputat naționalist român pentru cercul din jos începe campania electorală.

După ce comitetul național român a primit candidările făcute de forurile noastre competente din comitat, candidatul cercului din jos, Dr. Romul Boilă, a decis începerea luptei. Prezidiul partidului a lansat următorul aviz:

AVIZ!

»Candidatul de deputat al partidului național român din comitatul Târnavei-mici, pentru cercul electoral al Dicio-Sânmartinului, Dr. Romul Boila, își va începe turneul prin cerc a treia zi de Paști, adică în 3 Maiu st. n. 1910, cu care ocaziune la orele 12 din zi va rosti vorbirea de program în comuna fruntașe Cetatea-de-Baltă în curtea, eventual în sala hotelului de lângă gară.

Rog pe toți aderenții partidului național român, mai ales pe alegătorii din jur, ca să se prezinte în număr cât se poate de mare, spre a asculta hotărârile conferenței naționale din Sibiu, precum și programul candidatului«.

Dicio-sânmartin, la 28 April 1910.

Dela prezidiul partidului național român, pentru comitatul Târnavei-mici.

Simion Căluțiu, m. p.,
prezident.

Placatele candidatului de deputat.

Deodată cu pășirea în luptă se afișează în toate comunele placatele candidatului nostru, cari aveau următorul conținut:

Români! Cetățeni! Să ținem sus steagul biruitor al partidului național român! Să ne înșirăm cu toții sub acest steag al libertății, egalității și frățietății pentru a-i salva cinstea. Să ne dăm cu toții votul candidatului partidului național român! Să trăească candidatul nostru de deputat:

Dr. Romul Boila,

care cu toată dragostea inimii și a sufletului luptă pentru înaintarea neamului românesc, pentru binele poporului și a țerii! În tabera noastră este locul acelora, cari își iubesc neamul cu sentiment adevărat, cari vreau egalitate, dreptate și libertate pentru toate popoarele acestei țeri! Cine pe sine se cinstește și mărirea națiunii și a țării dorește: Cu noi va fi! Comitetul electoral a cercului Dicio-sânmartin.

Dezertarea fruntașului țaran român, Vasile Lica, din Cetatea-de-Baltă.

Toate ziarele noastre românești »Gazeta Transilvaniei«, »Tribuna«, »Lupta« etc. în prezina adunării dela Cetatea-de-Baltă aduc știrea dureroasă pentru noi toți și rușinoasă pentru românii din Cetatea-de-Baltă, că fruntașul țaran român, Vasile Lica a părăsit partidul național român și s'a alăturat la putere, la steagul negativului român, Sándor János.

Iată ce scriu Ziarele:

»Din Dicio-Sânmartin ni-se scrie, că Vasile Lica din Cetatea-de-Baltă, din cercul electoral al Dicio-Sânmartinului, s'a alăturat la steagul mincinos al faimosului Sándor János cumnatul lui Tisza István și umblă la cortese pentru marele dușman al neamului. S'a apropiat până acuma de câți-va Români cinstiți cari toți l-au respins. Vasile Lica este un om cu stare bună, fără copii, e chiar fruntaș între săteni. Aspirează la primariat și e în stare să facă ori și ce, numai ca să-și ajungă scopul. Rușine să-i fie! Români, feriți-vă de acest rătăcit!«

Vorbirea de program în comuna Cetatea-de-Baltă.

Poporul imens s'a adunat în 3 Maiu st. n. 1910, a treia zi de Paști în comuna Cetatea-de-Baltă, ca să asculte programul candidatului român, lucru ne mai pomenit în acest cerc electoral.

Afară de locuitorii comunei întregi a Cetății-de-Baltă s'au prezentat cu sutele românii din satele învecinate Boian, Tătărlău, Crăciunelul românesc, Adămuș, Șonfalău, Craifalău, Feisa, Jidveiu, Chesler, Sântă-Măria, Căpâlna din jos și din altele în frunte cu preoții și învățătorii lor. Numărul celor prezenți s'a pus de străini la 1500—2000 oameni.

Adunarea a fost anunțată pe 12 ore din zi. Cu trenul de 12 ore a sosit de cătră Sân-Mărtin prezidiul partidului în frunte cu Dr. Simion Căluțiu însoțit de mulți fruntași din Sân-Mărtin și jur. Cu acest tren a venit și candidatul Dr. Romul Boila, care, precum și toți cei sosiți au fost viu aclamați cu »Să trăească«. Gara era tixită de popor. În frunte stă bătrânul și însuflețitul preot, Miron Dască, din Cetatea-de-Baltă. Vezi din ochii lui dorința fierbinte de a putea saluta pe acela, care astăzi a plecat în luptă pentru a salva cinstea steagului. Ține un avântat discurs de întimpinare. Dă expresiune dorinței tuturor de a păși cu toată demnitatea la luptă spre a ne afirmă în acest comitat mort până acuma. Sfârșește cu un »Bine ați venit«. Li răspunde adânc mișcat de primirea grandioasă candidatul de deputat, Dr. Romul Boila spune, că este sigur de succes văzând însuflețirea mare, care stăpânește inimile celor de față.

Pornește toți la hotelul din loc, locul destinat pentru ținerea vorbirii de program. La poarta hotelului este din nou întimpinat candidatul de deputat de fruntașul țaran Mihaila Țete, la care îi răspunde în câteva cuvinte.

A urmat apoi adunarea, care a prezidiat-o bătrânul prezident al partidului nostru, Simion Căluțiu, care între aplauzele tuturor desvoaltă scopul luptei noastre, descrie organizația noastră, aduce la cunoștința celor de față hotărârile conferenței din Sibiu, provoacă apoi pe candidatul de deputat Dr. Romul Boila, ca să-și rostească vorbirea de program.

Candidatul a urcat apoi tribuna pregătită spre acest scop și într-o vorbire, care a ținut timp de 1 oră și-a dezvoltat pe larg programul, care este identic, precum a zis Dsa cu programul partidului național român. A fost des întrerupt și sărbătorit prin nesfârșite aplauze și strigăte de »Să trăească«.

Urcă tribuna însuflețitul avocat român Dr. Alexandru Morariu din Ibașfalău și într-o vorbire avântată roagă pe cei de față să fie solidari în luptă și să ție cu sfințenie la datinile strămoșești. A fost viu aplaudat.

Mai vorbește protopopul Cetății-de-Baltă, Nicolae Todoran, care este fericit văzând însuflețirea cu care se pornește lupta, promite sprijinul pentru lupta dreaptă începută.

După aceste prezidentul Simion Căluțiu încheie adunarea. Își exprimă bucuria inimii văzând cu ochii realizat visul Dsale de a avea candidat național român în cercul electoral al Dicio-sânmartinului.

După adunare inteligența s'a adunat în sala hotelului, unde s'au ținut mai multe toaste însuflețite din partea dlor Laurențiu Păscu, Nicolae Todoran, Miron Dască, Iosif Crișan și Dr. Romul Boila.

Se anunță pe 8 Mai adunare la Sâncel.

Lupta începută trebuie dusă până în sfârșit și cu glorie! După adunarea din Cetatea-de-baltă imediat s'a anunțat și s'au făcut toate aranjamentele pentru ținerrea vorbirii de program în comuna fruntașă Sâncel.

La data avizului:

A V I Z!

Candidatul de deputat al partidului național român din comitatul Târnavai mici pentru cercul electoral a Diciosânmărtinului

Dr. Romul Boila,

rostește vorbirea de program în comuna fruntașă Sâncel în 8 Mai (Duminecă) st. n. 1910, orele 11 a. m. în curtea parohială gr.-cat.

Rugăm pe toți aderenții partidului național român mai ales alegătorii din jur ca să se prezinte în număr cât se poate de mare spre a asigura hotărârile conferinței naționale din Sibiiu, precum și programul candidatului.

Diciosânmărtin, la 4 Mai 1910.

Comitetul electoral a cercului din jos
(a Diciosânmărtinului).

Vorbirea de program din comuna Sâncel.

Comuna Sâncel este în imediata vecinătate a Blajului. Românii din Sâncel sunt renumiți de către vecinii mari și tari românești, la a căror învingere netăgăduit a contribuit mult vecinătatea cu Blajul.

Din comunele Sânmiclăuș, Spini, Pănadea, Glogoveț s'au prezentat mii de români, împreună cu cei 2000 români din comuna Sâncel a format un grup de 5—6000 mii oameni, nemai văzută în acele părți ale comitatului român. Afară de românii din comitat s'a prezentat un număr imens de mare de intelectuali și oratori din Blaj în frunte cu marele naționalist și orator nostru dl Izidor Marcu canonic metrop.

Adunarea a fost anunțată pe orele 11 a. m. La orele 10³/₄ pe când a sosit candidatul de deputat cu prezidentul partidului Dl Simion Iosif dinspre Blaj, au fost deja toți împreună în curtea comună, unde preotul local Vasilie Smigelschi în cuvinte alese a salutat pe candidatul de deputat spunându-i un „Bine ați venit“ în numele comunei Sâncel. Răspunde candidatul de deputat mulțumind pentru întimpinarea neașteptată și roagă pe toți ca să meargă la locul de adunare spre a spori numărul manifestațiilor noastre românești.

La poarta curții parohiale din nou a fost prezent candidatul de deputat prin fruntașul Ilie Boila din Sâncel, la care întimpinare a răspuns candidatul spunând, că știe de ce sentimente este cuprinsă inima unui țaran, este convins, că sufletul țaranului român bate inima adevărată românească.

A urmat apoi adunarea:

Prezidiiază dl Iosif Lita, delegatul comitatului central comitatenz. Figura acestui prezidiu este un tip adevărat de „preot cu crucea în mână“, cum îl cântă bardul nostru național. Este mișcare românească în acest comitat, care să nu vezi figura lui simpatică luând cuvânt ca povățuitor, ca fruntaș între fruntași. În vorbire măiastră deschide adunarea. A fost aplaudat.

Urmează la cuvânt prezidentul partidului, dl Căluțiu, care, deși om de 72 ani, este cu multă însuflețire la înțelesul tuturor. Dnsale a fost ascultată cu viu interes și respălită cu nesfârșite aplauze.

Urmează tribuna candidatului de deputat Dr. Romul Boila, care își rostește programul clar și tălmăcit. Înainte de toate vorbește despre țara noastră rămasă dela moșii și strămoșii noștri. Este ce trebuie să fie ținta unui popor. „Poporul care se mulțamește, ca să fie stăpânit de un popor, nici nu de un popor, ci numai de ai lui cu niște vederi scrinate politice merită să trăiască, acela să piară.“

Poporul românesc plin cu viață și energie, și însuflețit nu mi-l pot închipui altfel, decât vindicându-l idealul mărturisit de mine „libertatea națională“. Vorbește despre li-

bertatea națională în programul național român, arată ce neîntemeiată este acuza acelorora, cari vorbesc de dacoromânism, de iridenta română. Dovedește jocul de rea credință a feudalilor noștri cu idea de stat național maghiară. Prezintă apoi pe larg toate dorințele noastre dela a căror realizare sperăm o soartă mai suportabilă pentru poporul român în cadrele acestui stat. Sfârșește apoi astfel:

„Numai cu voturile românești nu mă puteți alege de deputat. Dela altul nu sperez să-mi dea votul. Dacă totuș am pășit, am făcut aceasta pentru cinstea steagului.“

Nu știu fosta-ți careva în războiu?“ Strigăte: Am fost. „Atuncia ați văzut, iar alții, cari n'au fost, au auzit de bunăseamă, cum se deslănțuește o luptă crâncenă și desperată în jurul câte unui steag. Lupta se dă numai pentru cinstea lui. Așa-mi închipuesc și eu steagul, pe care am să-l port sus și nepătat spre fala Dvoastre. Nu cunosc o faptă mai eroică pentru un ținut românesc, decât ca să lupte pentru a salva cinstea steagului.“

Măreață este deci hotărârea românilor din acest comitat a lua lupta numai spre a salva cinstea steagului.

Văzând în jurul meu însuflețirea enormă, mă duc cu fruntea ridicată în luptă. Mă duc cu speranța aceea în luptă, că facem cauzei românești din acest comitat un serviciu neprețuit. Doresc, ca lupta din comitatul nostru să aducă roade îmbelșugate pentru viitorul acestui popor, soarta căruia o privesc de asigurată, până merge înainte pe calea apucată și ascultă de conducătorii lui adevărați“.

Candidatul de deputat a fost viu felicitat și aplaudat pentru vorbirea-i frumoasă, care a ținut mai bine de o oră.

A urmat Rev. Domn canonic metropolitan din Blaj, Dl Dr. Izidor Marcu, care într-o cuvântare clasică propagă dragostea de neam, solidaritatea, îi roagă alegătorii, ca să se ridice la înălțimea chemării lor și să dea cu toții votul pentru candidatul de deputat, Dr. Romul Boila. Vorbirea-i a făcut impresie adâncă, însuflețirea poporului s'a potențat până la extrem. Dl canonic a fost des întrerupt și aplaudat de soții cei de față.

Intre însuflețirea generală a celor de față urcă din nou tribuna entuziastul naționalist, prezidentul adunării, protopopul Iosif Lita, care făcând apel la conștiința fiecărui alegător pune jurământ pentru steagul partidului și încheie adunarea între aplauze generale.

După adunare s'a adunat inteligența la casa preotului Vasilie Smigelschi, unde au fost găzduiți toți cu ospitalitatea cunoscută a acestei familii.

„Tribuna“ despre adunările din Cetatea-de-baltă și Sâncel.

Lupta în comitatul Târnavai-mici.

(Correspondență particulară).

„Comitatul Târnavai-mici până acum era dat aproape cu totul uitării. Vieța românească, care manifestă până acum proporții de tot neînsemnate, — cu toate că în comitatul acesta românii formează majoritatea absolută, căci din 105.000 locuitori 60.000 sunt români, — s'ar părea că ia acum proporții tot mai însemnate și românii de aici se deșteaptă și ei din adâncă letargie, în care zăcuseră și din care numai pe puțini i-a putut deștepta glasul bărbaților mai de seamă ce-i avem în acest comitat nenorocit, plin de neghina șovinismului și de idei scrinate de ale genților.“

La conferința națională din Sibiiu, ținută în primăvara aceasta, s'a candidat și în comitatul acesta în două cercuri, deputați români: la Bălăușer, Dr. Alexandru Morariu, avocat în Ibașfalău, iar la Diciosânmărtin Dr. Romul Boila, avocat în Sânmărtin.

Dl Dr. Boila cu multă însuflețire a început a-și desvâli programul în comunele fruntașe ale cercului. A treia zi de Paști prin o ploaie torențială și prin noroiu s'au adunat valuri de oameni la Cetate-de-baltă

ca să asculte cuvântul, nou de nouă sărbătoare al iubitului lor candidat. Pe astfel de vreme uricioasă în fața unei adunări splendide își desfășură Dr. Boila în aplauzele generale ale poporului programul său. Mai vorbesc cu mult farmec și pe înțelesul tuturor prezidentul partidului național din comitatul Târnavai-mici, dl Căluțiu, avocat în Diciosânmărtin, apoi protopopul Todoran, din Cetatea-de-baltă, protopopul L. Pascu din Diciosânmărtin, Miron Dascălu, preot în Cetate-de-baltă și avocatul Dr. Alexandru Morariu.

Eră dureros a privi la fețele ofelitate ale bătrânilor plini de mâhnire la auzul nedreptăților celor dela putere și la femeile cu ochii scâlțați în lacrimi.

M'a cuprins mirarea și o mare încredere în viitor, când am văzut interesul ce-l poartă românii din acest comitat bântuit de nevoi și mi-am adus aminte de părerea învățatului profesor dela universitatea din București, care încă eră contrar votului universal mai în anii trecuți.

Știu că acum și domnia sa și-a schimbat părerea și e natural ca să și-o schimbe, căci poporul nostru românesc de 2—3 ani încoace merge cu pași giganti spre lumină și cultură. Viul interes ce-l poartă pentru tot ce e național, arată că și poporul românesc a ajuns la maturitate politice și națională, că și el e vrednic de o soartă mai bună; și după aceasta umblă acum în tot chipul ca să și-o croească.

La Dumineca Tomii dl Boila și-a desvâlit programul în fruntașă comună de lângă Blaj, în Sâncel. Aceasta mare și frumoasă comună românească de data asta s'a dovedit prea mică pentru a putea încapa numărul popor cea năvălit de pe ambele Târnavai pentru a ascultă sfatul îndrumător al celor chemați că ce trebuie să facă în fața nouălor alegeri. De pe la orele 8 dimineața, se vedeau pe drumurile de țară, revărsându-se valuri de oameni cătră Sâncel. Au luat parte toți preoții și intelectuali de pe Târnavai și mulți din Blaj.

Dl Romul Boila a sosit de cătră Blaj, însoțit de avocatul Căluțiu și alții. La prima poartă triumfală, în capătul satului, ridicată din ramuri de stejar și diferite flori l-a primit pe candidat prin o vorbire caldă plină de viață, preotul local Smigelschi, salutându-l în numele poporului. La a doua poartă triumfală la intrarea în curtea părintelui Smigelschi, unde s'a ținut adunarea, l-a primit un țaran cu câteva cuvinte pline de putere. Dr. Boila îi răspunde, că din inima țaranului și-a luat și-și va lua totdeauna putere pentru lupta ce-l așteaptă.

Cuvântul introductiv îl ține protopopul Biiei, Iosif Lita, prezidentul adunării, care în cuvinte alese arată chemarea deputaților români și îngrijirea părintească a Majestății Sale împăratului asupra popoarelor lui. Îndeamnă apoi poporul la ordine și ascultare, ca să dovedească că e un popor nobil, vrednic de o soartă mai bună. Îi mulțamește pentru că, a ascultat de glasul conducătorilor și salută pe toți cu cuvintele „Hristos a înviat!“ Urmează prezidentul partidului național din comitatul Târnavai-mici, avocatul Căluțiu, care prin graiul său dulce și înțeles de toți, farmecă urechile ascultătorilor. Se mărginește îndeosebi a accentuat starea românilor din comitatul Târnavai-mici. „Nu avem drepturi, zice dl Căluțiu, să nu ni-le știm căută, iar starea de acum 40 de ani nu mai poate dăinu. Copiii noștri ne pribegesc în țări străine, ca să-și câștige pâinea de toate zilele, căci în patrie nu-și capătă slujbă, iar noi suportăm toate greutățile statului, fără să primim ceva în schimb.“

Se dă cuvântul dlui Boila, care în aplauzele generale dă expresiune dorințelor poporului românesc și mulțamește pentru manifestația plină de dragoste și alipire. Își desvâltă apoi programul, care e programul partidului național, într-o limbă plină de energie și figuri puternice, spusă la inima poporului, accentuând îndeosebi, că nu-și poate închipui un popor, care să nu dorească și să nu facă tot posibilul pentru a fi stăpânul sortii sale, și dacă s'ar găsi un astfel de popor, acela nu

e vrednic de viață. Legile cu atât sunt mai bune, cu cât se apropie mai tare de legile lui Dumnezeu. Accentuează îndeosebi, că dreptatea să domnească între popoarele țării, iar cei ce zic, că nu există popor românesc în această țară se tem de dreptate și amar va fi de ei, când se va pogori dreptatea dumnezească asupra lor. „Dreptate vreau peste plaiurile și popoarele, pe cari pronia dumnezească le-a așezat în această țară, căci cu legea poți nimici popoare întregi.“ Termină zicând că viața românească atunci se va începe, când poporul românesc a ajuns să fie stăpânul sortii sale.

Încântătoare impresie a făcut vorbirea canonicului *Dr. Isidor Marcu*, care cu pilde luate din viața poporului, vorbește la inima lui. O adevărată sărbătoare națională a fost Dumineca Tomii pentru ceice au luat parte la splendida adunare dela Sâncel.

Tricolorul românesc smuls de jandarmi pe teritoriul pazei jandarmerești din Diciosânmărtin.

De secolii poartă populația românească de aici tricolorul național român, roșu, galben, vânăt, ca parte întregitoare a portului național al nostru. Până acuma am avut pace, acuma de o vreme încoace tricolorul este smuls fără milă și populațiunea persecutată și vexată prin proceduri de transgresiune. Iată cum scriu ziarele noastre despre demersurile luate.

Cităm din „Gazeta Transilvaniei“:

„Tricolorul smuls de jandarmi. De câteva zile populația românească din Diciosânmărtin și jur este în mare fierbere și revoltată până la extrem, pentru procedura jandarmeriei, care smulge fără de nici o cruțare dela feciori și fete, dela tineri și bătrâni tricolorul aplicat pe portul național românesc. De veacuri poartă populația românească de aici tricolorul ca parte integrantă a portului nostru național, fără ca să se fi găsit vreun jandarm sau slujbaș, care să le facă piedeci. Acum jandarmeria în frunte cu sublocotenentul acum denumit *George Fleis*, care este un neamț renegat, (așa se vede că vrea să-și câștige merite patriotice) provocându-se la ordinațiune ministerială, rupe fără milă tricolorul de pe hainele românilor. Advocatul *Dr. Boila* a trimis numai decât o telegramă ministrului de honvezi *Hazai*, de următorul cuprins:

Ministerul de honvezi, Budapesta. — Gendarmeria din Diciosânmărtin, cu provocare la ordin ministerial și fără cruțare rupe de pe hainele oamenilor panglicele și alte po-doabe de haine în colorile roșu, galben, vânăt, folosite de populațiunea română din timpuri imemorabile. — Din încredințare, *Dr. Romul Boila*, avocat, Diciosânmărtin.

Suntem curioși, ce rezultat va avea acest demers!?

De altcum toate se explică din iritațiunea grozavă a șovinștilor de aici, văzând pășirea energetică a românilor la lupta electorală cu candidat național român.“

Notăm aici, că în ședința congregațiunii din 23 Maiu 1910 s'a făcut protest energetic în contra acestui abuz însă fără rezultat.

Reclamațiuni în contra listelor electorale compuse în mod interimal pentru an. 1911.

Precum bine se știe din 5-15 Mai inclusive se fac reclamațiunile în contra nedreptăților, cari s'au comis cu ocaziunea compunerii listelor de alegători dietali. Advocatul *Dr. Romul Boila*, care deunăzile a făcut interpelațiune în chestia compunerii resp. rectificării incorecte a listei de alegători, a primit atunci răspunsul, ca să facă recursurile și i-se va face dreptate. A primit sfatul și a făcut 40 de reclamațiuni în 40 comune! Suntem curioși de rezultatul acelora.

Se convoacă adunare la Ernute pentru ținerea vorbirii de program.

Campania electorală pornită pe Târnavă mică în jos își ia direcția către Murăș. Se

anunță vorbirea de program pe 22 Maiu 1910 în comuna Ernute.

Iată avizul:

AVIZ!

„Candidatul de deputat al partidului național român din comitatul Târnavei mici pentru cercul electoral al Diciosânmărtinului *Dr. Romul Boila* își va rosti vorbirea de program în comuna fruntașă Ernute în 22 Maiu (Duminecă) st. n. 1910, la orele 2 p. m. în piața mare eventual la hotelul Central. Rugăm pe toți aderenții partidului național român mai ales alegătorii din jur ca să se prezente în număr cât se poate de mare spre a asculta hotărârile conferenței naționale din Sibiu, precum și programul candidatului. Diciosânmărtin, la 16 Maiu 1910. Comitetul electoral a cercului din jos (a Diciosânmărtinului).

Turneul candidatului *Dr. Romul Boila* prin cerc.

Din 7-22 Maiu 1910.

Prima comună unde și-a început candidatul de deputat *Dr. R. Boila* turneul său vizitând alegătorii a fost Cucerdea română. În 7 Maiu s'a prezentat la parohul gr. or. din loc *Petru Sânmărgițan*, un român însuflețit, unde au fost de față mai mulți alegători, cari l-au asigurat, că toți alegătorii români din Cucerdea română au să voteze cu Dsa.

În 9 Maiu candidatul se prezintă în comuna Bord, unde asemenea a fost primit cu mare însuflețire. Cum este preotul, așa este și satul, s'a adevărit și cu comuna Bord. Românul cu sentimentele adevărate românești, *Augustin Cioba*, preotul local, este foarte iubit de popor nu numai, ca păstor sufletesc, ci și ca naționalist înflăcărat. Afară de judele comunal *Aron Rusu*, care ni-a tradat neamul și este sluga plecată a dlui notarăș, toți alegătorii au promis sprijinul lor cel mai călduros.

Tot în 9 Maiu candidatul de deputat cercetează comuna Cipău, unde află pe un român cuprins de mare dragoste de neam, pe *George Muntean*, pe lângă trei români rătăciți: doi frați *Petru* și *Vasilie Socaciu* și *Vasilie Mașca*, cari au promis votul mai înainte profesorului de universitate *Dr. Boér Elek*, corteșul kossuthistului.

Din Cipău a trecut candidatul în Ogra aflând acolo pe însuflețitul preot *Alexandru Circa* și pe învățătorul *George Bucur*, vrednic de toată lauda, cari cu mare bucurie sufletească s'au alăturat de steagul partidului nostru.

În 15 Maiu candidatul de deputat sosește în comuna Ernute, unde din darul lui Dumnezeu avem un protopop cu luminate vederi și știință, pe *Alexandru Papiu*, venit dintre moți, înzestrat fiind deja de mai înainte cu sentimentele adevărate românești. A fost timpul suprem, ca să găsim pentru Ernute un preot cu inimă, căci prea părăsiți am fost în cele naționale sub lunga și nerodnică preoție a lui *Petru Nyárady*, care nici acuma la bătrânețe nu poate, sau nu vrea să-și câștige merite în lupta pentru înaintarea neamului nostru.

În campania electorală de până acuma ne-am întâlnit tot cu conducători harnici și conști de datorințele lor, totuș între cei dintâi ocupă locul cei doi preoți din Sălcud, unde a dus drumul candidatului de deputat din comuna Ernute. *Ioan Sânpălean* și *Ioan Handrea* sunt două figuri caracteristice de români adevărați și conducători, precum și reprezentanți sinceri ai păcii profesionale. Te înalți oarecum, când îți pui piciorul în comuna Sălcud văzând o țărâtime cu o dragoste și însuflețire românească, cum rar mai vezi. Acolo învățătorul *Alexandru Pop*, judele comunal și toți ceilalți sunt cuprinși de o însuflețire de nedescris. De sine se înțelege toți se alătură la steagul partidului nostru.

În comuna următoare Deag, unde s'a oprit candidatul de deputat, a văzut însuflețirea rară a poporului și vrednicia preoților *Teofil Gerasim* și *Iustin Teglariu*, cari ambii stau la culmea misiunii lor. Sunt, durere, și doi rătăciți, *Gerasim Traian*, feciorul popii și bunului român *Teofil Gerasim* și *Heghieș Mihailă* lui *Gavrila* cu sentimente slabe românești, făcând rușine sătenilor prin dezertarea lor.

În comuna Chincius, o comună de lume, am văzut bătănd inimi adevărate mânești. Afară de dezertorul și rătăciții comunal, *Ilie Căndea*, toți sunt cuprinși de însuflețire adevărată pentru cauza românească. Cei doi preoți *Nicolae Ignat* și *Nicolae* viciu merită toată lauda pentru purtarea mănecă, asemenea și învățătorul *Simion* precum și tot poporul. Toți s'au alăturat promit votul candidatului român, *Dr. Boila*.

Venind prin comuna Dâmbău mai ni-a fost mirarea văzând steagul lui *János* pe casa bocotanului *Ioan Șerban*, gurul alegător român din Dâmbău, afirmat arborat de alții și răbdat de el, ca să nu ia nebunii, pe cari îi are în îngrijire casa Rușine să-i fie!

În 16 Maiu a cercetat candidatul de deputat fruntașă comună de lângă Diciosânmărtin *Boziaș* unde afară de renegatul *Dumitru* toți se alătură la steagul partidului promițându-votul pentru candidatul român. În deosebi amintire de preotul *Grigorie Nistor*, de învățătorul *George Săbău*, de învățătorul *Nicolae Costea* și de fruntașul și bocotanul țaran, *Ioan Muntean*, cari au merite nesterecucerirea alegătorilor din *Boziaș* pentru partidul nostru stând toți de acolo sub înflăcăricăcioasă a judelei comunal, *Dumitru* pierdut pentru noi și cauza noastră. Laudă cuvine conducătorilor și poporului despre spre bine.

În 19 Maiu candidatul de deputat *Dr. Boila*, s'a prezentat în comuna Adămuș, unde l-a luat pe însuflețitul preot *Ilarie* și a mers împreună cu el în comunele *Sân-Măria*, *Căpâlna* din jos, *Sân-Miclăuș* și *Sân-Pretutindenii* a fost bine primit, a făcut vizite alegători, cari toți i-au promis sprijinul. Preotul *George Negrea*, *Ioan Oltean* și *Vasilie Gelschi* toți au fost la culmea chemării lor vedind o dragoste nespuse pentru cauza românească, care este cauza noastră comună, care ne doare pe noi pe toți deopotrivă.

În 20 Maiu candidatul de deputat cercetează comuna Glogovețiu, unde preotul *Aron* face constatarea tristă, că în popor *Dsale*, mai bine zis în judele comunal *Mărginaș* *Vasilie* și în șogorii lui sentimentul românesc este mort, sunt toți servitorii plecați a votului prim pretorului.

Comuna următoare a fost Micăsasa, unde candidatul de deputat, *Dr. Romul Boila* a fost primit cu însuflețire rară. Dumnezeu a vrut că la intrarea în comună să se întâlnească judele comunal, *Dumitru Păcurar*, un român cu sentimente adevărate românești, pe care nu slujba de primar, nici amenințările superioare nu l-au putut clătina în dragostea și alipirea de cari este cuprins față de cauza românească. Tot în comuna Micăsasa este și înflăcăratul naționalist, *Filip Docolin*, a cărui fecior *Dr. Brut Docolin* a suferit adevărat martiriu stănd 5 zile în închisoarea comitatenză din Diciosânmărtin, pentru că a cutezat să dea expresiv dragostii nestrămutate față de neamul, din care face parte. Toți alegătorii din Micăsasa au promis, că au să voteze cu candidatul român.

Din Micăsasa s'a dus candidatul de deputat în comuna curat românească *Chesler* unde a fost asemenea bine primit și găzduit de bunul român, preotul gr.-or. *Nicolae Manovică*. Preotul gr.-cat. *Ioan Pop* a fost absent din comună cu ocaziunea aceasta. Toți alegătorii din *Chesler* își promit votul candidatului naționalist.

Din *Chesler* a dus drumul candidatul spre Făget, în satul *Bianestilor*, unde o vază nobilă din familia *Bian*, *Eugen Bian*, ocupă astăzi postul de notar comunal, fiind totodată domn alor mai multe sute de jugere pământ. E rară însuflețirea, care o vezi la acest om, pe lângă judecata *Dsale* reală și sănătoasă. Am putea zice, că în judecarea forțelor noastre este un pesimist, care dacă se înșală, trebuie, că are o mulțumire nespuse sufletească, văzând realizându-să lucruri, cari întrec orice așteptări. Pe lângă puritanismul vieții sale în el avem ocazie de a cunoaște pe un mecenant, un binefăcător al instituțiilor noastre culturale. Despre satul *Dlui Eugen Bian* poți zice, cum este notarul așa este și satul. Preotul *Alexiu Trif*, învăță-

Ioan Velicea, judele comunal George Ganea și toți ceilalți sunt români adevărați cu cunoștința datorinței, care o cere cauza românească. Toți sunt pe lângă candidatul naționalist.

Mergând în Crăciunelul-românesc, vezi acolo oameni bătrâni, pe bătrânul Goga, cu fețe albe și cu rară însuflețire pentru cauza românească. Acesta este satul, unde dorm toți vecii moșii marelui poet național, Octavian Goga. Durere, că acolo șede vestitul zecier Iuliu Moldovan, preot gr.-or., care a comis cea mai mare crimă în contra poporelor și a neamului său. În mai multe rânduri a lăpădat de ei. Rușine să-i fie! În schimb acolo un preot însuflețit în persoana preotului Basil Călugăr și doi învățători cu inimă: Constantin Frâncu și Ioan Vălean, cari toți știu ce sunt datori neamului și cum au să satisfacă chemării de conducători firești. Judele comunal din Mărginean asemenea știe cu ce este dator neamului năcăjit, pe lângă aceea, că-și poartă lupta spre indetulirea tuturor.

Atât în Crăciunel, precum și în Tătârlăua, avem învecinată cu Crăciunel, unde s'a oprit nou candidatul, toți alegătorii români promit prinjurământul. Tătârlăua este satul faimosului notar Romul Rusu, fecior de popă, care nu se mulțumește cu slujba sa și cu poruncile legii, că și-și permis să umble la corțeșit, — umblă și să lucreze în contra neamului. Rușine să-i fie! Este o fericire adevărată între astfel de împrejurări pentru comuna Tătârlăua, având de preot însuflețitul român Ioachim Langa, care are un popor foarte disciplinat. De 28 ani îl urmărește poporul tot spre bine, căci rară este învecinarea românilor din comuna aceea. În comuna Tătârlăua avem pe învățătorul Zaharie Șerban și judele comunal George Gîrlența, cari toți au dat dovadă de însuflețire adevărată. Ei declară, că dau votul candidatului român. Cu aceasta s'a sfârșit turneul din 20 Maiu.

Adunarea din Ernut zădărnicită.

Adunarea pentru ținerea vorbirii de program a candidatului nostru în comuna Ernut a fost anunțată pe 22 Maiu 1910, precum s'a anunțat. Deodată s'a zădărnicit ținerea adunării prin dispozițiunea primpretorului, că numai alegătorilor este permis, ca să se prezente la adunare. Cauza adevărată a zădărniciții a fost părea teroristică a guvernului față de toată lupta electorală.

Iată cum descrie „Lupta“ zădărnicierea adunării din Ernut:

„În 22 Maiu, Duminecă la orele 2 p. m. a fost anunțată vorbirea de program a candidatului de deputat național român din cercul Diciosânmărtinului în com. Ernut. Protopretorul Ernutului a dat ordin cu o zi mai înainte, că numai alegătorilor le este permisă intrarea în comună, iar dacă vin și nealegătorii, aceia au să fie scoși cu jandarmii. Prin dispozițiunea aceasta volnică, care a fost aprobată și din partea comitelui suprem, ținerea vorbirii de program s'a zădărnicit și cu drept cardinal al nostru, dreptul de liberă circulație pe timpul alegerilor a fost călcat cu picioare.

Peste 10 mii de români și-au anunțat ținerea la Ernut. Toate satele aparținătoare cercului pretorial Ernut, precum și poporul din satele din comitatul învecinat Turdaș și-au anunțat sosirea la marea adunare românească. Eră să avem o sărbătoare înălțătoare în acest ținut, despre care după experiențele făcute numai pe nedreptul se zice, că ar fi o regiune moartă românească. Precum nu intră însă în capul șovinștilor de a împășirea românilor la lupta electorală cu candidatul național român, așa se și fac toate măsurările posibile față de români mai ales de când s'a început din greu lupta electorală. Strălucitele succese ale adunărilor dela Cetatea-de-baltă și Sâncel au scos pe șovinștii de aici din sărite. Cu inimă liniștită putem constata, că poporul românesc de aici și toată lupta electorală românească decurge în afară de legi. Văzând cei dela putere marele rezultat al acțiunii electorale românești de aici, au trebuit să pună bețe în roată. Se spune

că candidatul partidului național al muncii, a fost primit în Ernut în batjocură de țigani și birși. Se spune, că primpretorul ar fi fost în stare să se folosească de arme brachiale numai să nu succedă adunarea românească. Toate le explică venirea alor 10 mii români, care eră pericol dezastruos pentru existența acestui stat! Cum să vină 10 mii de români, la Ernut pentru candidatul român, pe când pentru Sándor János, marele patriot probat, n'a venit nici 50 de birși și țigani! Aceasta nu s'ar fi putut suportă.

Alegătorilor români din comunele Ernut, Sălcud, Deag, Chinciuș, Bord, Șeulia-română, Cucerdea-română, Bobohalma, Cipău și Ogra este după întâmplarea aceasta îndoită datorință ca să fie solidari și provăzuți fiind cu atestatele necesare să se prezinte toți ca unul în ziua alegerii în Diciosânmărtin spre a dovedi lumii, că nu se lasă terorizați, spre a dovedi, că și fără de adunarea din Ernut, alegătorii români sunt cu candidatul național român. Dacă a fost vre-unul îndoielnic între ei, după actul volnicos a pretorului Vitályos, trebuie să înțeleagă cu ce este dator neamului batjocorit. Să fie siguri toți alegătorii și nealegătorii, că ora dreptății se apropie, peste puțin timp ni-se va da și nouă libertatea, ca să ne putem aduna și în contra voinței unui pașă de tagma protopretorului Vitályos.

De altcum mâne se ține congregație ordinară a comitatului Târnavei-mici, la care chiar candidatul de deputat român Dr. Romul Boila a anunțat deja interpelațiunea în chestia mai multor abuzuri, prin care vrea să dovedească, că lupta partidului național român din acest comitat este pusă afară de legi.“

Ziarele naționale „Lupta“, „Tribuna“, „Gazeta Transilv.“ despre unii dezertori.

Toate ziarele noastre aduc articolul următor:

Din cercul Diciosânmărtinului: rătăciții.

„După ce s'au ținut două adunări grandioase la Cetatea-de-Baltă și Sâncel, fiind de față mii de Români, unde și-a desfășurat programul candidatul de deputat român, Dr. Romul Boila, dsa își urmează turneul prin cerc. Pretutindeni este primit cu mare însuflețire. Trebuie remarcată îndeosebi purtarea bravă românească a preoților și a juzilor comunali români, cari toți sunt la culmea chemării lor. De sine se înțelege, că sunt și Români rătăciți.

În locul prim trebuie să amintesc pe judele comunal din Boziaș, Dumitru Ștef, un român fără pic de simț românesc. Acest om nu știu din ai cui bani îmbată zilnic pe alegătorii români și îi prepară pe calea aceasta, pentru cine — nu spune, dară de bunăsamă că nu, pentru Român, căci Românii de aici duc o luptă cinstită, cu arme cinstite, în rândul luptătorilor români nu vezi români beți. Numitul Dumitru Ștef, e dușmanul declarat a tot ce-i românesc. Urăște biserica și școala, și puțin lipsește ca să se lapede de limba, legea și de neamul lui. Ce-i uscătură să piară, iar ceilalți Români, cinstiți și buni în cele românești, să se ferească de el. Feriți-vă de el, alegătorilor români din Boziaș, căci vă duce pe căi greșite, vă îmbată ca să lucrați contra cauzei românești cu banii lui Iuda!

O tristă figură de Român este bogătanul Ioan Șerban din Dîmbău, care își batjocorește neamul prin aceea, că la porunca dată de curatorul spitalului din Sânmărtin s'a alăturat la candidatul guvernamental, Sándor János. Săracu, ce deșertăciune îl mână se facă la poruncă ce evident este în contra neamului, din care face parte? Românilor buni din jurul Dîmbăului și din toate părțile, ocoliți pe acest om uitat de sine, care a avut suflet și inimă să-și facă neamul de rușine.

Mai sunt două figuri de acestea în comuna Cipău, doi frați rătăciți: Petru și Vasilie Socaciu, doi copii ai bunului român Pavel Socaciu. Dacă ar ști tatăl lor, că feciorii, la porunca domnilor din sat, și-au promis votul candidatului de deputat kossuthist, s'ar întoarce în mormânt, neavând mai mult

odihnă. Românilor, încunjuțați-i și pe aceștia, căci au uitat, că sunt fiii neamului românesc!“

Candidatul nostru de deputat calumniat.

Este obiceiul, ca în lupta electorală partidele luptătoare să se folosească de fel și fel de apucături pentru a câștiga alegătorii cu credință slabă. Precând partidul național român a dus și duce o luptă ideală, desinteresată, s'au găsit în tabera contrarilor și durere și între români unii, cari au lățit fel și fel de vesti răutăcioase numai, ca să facă stricăciune în rândurile noastre. Candidatul nostru de deputat numai decât a dat o declarațiune, cum i-au ajuns vestile la cunoștință, care a fost publicată de toate ziarele noastre. Iată declarațiunea:

Declarațiune.

„În cercul electoral al Diciosânmărtinului se svonește de o parte de niște Români răutăcioși și invidioși de succesele obținute prin pășirea mea hotărâtă la lupta electorală, de altă parte, de alți Români fricoși, pentru a vota cu candidatul național român la urnă, că cu ziua alegerii am să trec cu toți alegătorii mei în tabăra Kossuthistă. Acest svon plin de răutate și invidie, nu numai, că nu-i adevărat, dar e și ridicol și nici în cea mai mică măsură nu-i serios, deoarece se știe, că noi suntem organizați și eu de capul meu, fără de știrea comitetului național român, nu-mi pot duce alegătorii în tabăra nimăru. Să fie încredințați Românii îndoelnic, că eu și atunci mă duc până în sfârșit, dacă aş avea un singur alegător. De altfel rog pe toți frații mei români de bună credință, ca să nu asculte de cei cu apucături, ceea ce accentuez și la fiecare adunare, care se ține pentru vorbirea mea de program.

Dr. Romul Boila,

candidat de deputat al cercului D.-Sânmărtin.

Ședința congregațională din 23 Maiu 1910.

După multele abuzuri făcute de organele administrative și după oprirea adunării din Ernut și-a arătat înainte decursul furtunos adunarea congregațiunii, care a fost anunțată pe 23 Maiu 1910. În loc de orice alt comentariu, iată raportul apărut în ziarele noastre despre decursul acelei adunări.

Adunarea ordinară de primăvară a congregațiunii comitatului Târnavei mici.

Adunarea, care s'a ținut în 23 Maiu 1910, a fost așteptată cu mare interes. Avocatul Dr. Romul Boila a fost anunțat cu zile mai înainte două interpelațiuni: una pentru abuzurile electorale, între cari și pentru oprirea ilegală a adunărilor noastre și alta în cauza tricolorului românesc smuls de jandarmi de pe țărani noștri. Sala a fost ocupată încă înainte de a se începe ședința. Erau de față toți membrii congregațiunii, pe galerii s'au văzut lume multă românească, mai mulți țărani.

Obiectul prim dela ordinea de zi a fost raportul vicespanului, la care a luat cuvântul avocatul și președintele clubului român DI S. Călușiu, care aducând înainte câteva cazuri concrete a dovedit, că ce înexact eră raportul așternut, pe care după filozofarea avocatului de ungar Pálffy congregațiunea l-a luat la cunoștință.

A urmat interpelațiunea anunțată de avocatul Dr. Boila în cauza abuzurilor electorale. Interpelantul se provoacă la § 167 din art. de lege XV. din anul 1899, care interzice organelor oficiale și cea mai indirectă influențare a alegătorilor. Înșiră o mulțime de abuzuri și călcări de lege. Aduce înainte cazuri concrete. Dovedește cu exemple, că lupta electorală a poporului românesc este pusă afară de legi în comitatul Târnavei mici. Față de români toate sunt permise. Se plânge pentru oprirea adunărilor noastre, ceea ce este în flagrantă contrazicere cu legile existente. Cere o cercetare severă.

Îi răspunde vicespanul spunând, că el nu știe de abuzuri, declară de tot finic, că adunări românești nu mai permite, pentru că

Vin alegătorii români din toate părțile.

Dupăce au sosit alegătorii cu trenul, se împrăștie bărbații de încredere și se păstrează la toate trei intrările dela Diciosânmărtin și anume la intrările de cătră Adămuș, Ernūt și Boziaș.

Punct la orele 6 a. m. vin 20 căruțe de cătră Adămuș cu câte 4 alegători, 80 la număr. În frunte vine însuflețitul notar, Eugen Bian. Tot Sânmărtinul e în ferești și se uită cu oare-și careva respect la sosirea împunătoare a alegătorilor partidului nostru. Dupăce să așează căruțele, merg toți spre curtea parohială gr.-catolică. Din nou răsună marșul lui Mihai Viteazul. Partizanii noștri se salută. Avem deja 130 alegători.

Nu peste mult au sosit 55 alegători din comunele de pe Murăș, români însuflețiți și dornici de a-și da votul pentru candidatul român.

Alți 40 alegători au venit de prin comunele Boziaș, Boian, Blăjel și Velțul.

Pe la orele 8 toți alegătorii români erau împreună cuprinși de o însuflețire nedescrisă.

Urmează procedura alegerii.

La orele 9 a. m. s'a început votizarea. Bărbații noștri de încredere interni își ocupă locul. Prezidentul alegerii s'a dovedit până acuma cât se poate de corect. În schimb toți oficialii comitat. nzi și alții au corțesit în modul cel mai revoltător. Se spune, că mai ales candidatul kossuthist i-s'au luat vre-o 180 votizanti și au fost duși în tabera guvernamentală.

Votizarea se începe cu comuna Diciosânmărtin, unde sunt 249 alegători, mai toți oficiali și jidani. Urmează apoi celelalte comune în ordinea statorită de comitetul central.

La orele 10 a. m. proporția voturilor, dupăce a votat Sânmărtinul, eră următoare:

Dr. Romul Boilă: 7.
Sándor János: 160.
ifj. Pataky László: 42.

La orele 1 p. m.

Dr. Romul Boilă: 62.
Sándor János: 348.
ifj. Pataky László: 52.

La orele 3 p. m.

Dr. Romul Boilă: 127.
Sándor János: 556.
ifj. Pataky László: 54.

La orele 4 p. m.

Dr. Romul Boilă: 166.
Sándor János: 593.
ifj. Pataky László: 101.

La orele 5 p. m.

Dr. Romul Boilă: 192.
Sándor János: 626.
ifj. Pataky László: 140.

După finalizarea alegerii au avut:

Dr. Romul Boilă: 235.
Sándor János: 701.
ifj. Pataky László: 181.

Deci ales a fost de deputat Sándor János, candidatul partidului național al muncii.

Partidul nostru, căruia în batjocură au profetaț în preziumă cel mult 50 alegători, a ieșit din urnă cu 235 alegători, cu mai mulți ca kossuthistul.

Alegerea, în ce privește alegătorii noștri, a decurs în ordine. De sine se înțelege bărbații noștri de încredere interni și cei 40 externi au împlinit o muncă uriașă în ziua alegerii. La tot pasul erau la pândă!

Prezidentul alegerii n'a respins nici un singur vot.

Putem înregistra cu bucurie, că vre-o 15 alegători, cari au fost aduși de partidele contrare mai mult cu forța, sosind în Sânmărtin, s'au prezentat în tabera românească.

Dupăce a votat o comună, au mers alegătorii în curtea comerciantului Dănilă Boila, unde s'au întâlnit cu candidatul. Au fost poftiți la mâncare. După mâncare și în decursul zilei întregi s'au ținut toaste entuziaste. Toată ziua a cântat muzica. S'a cântat cu multă veselie poezia ocazională, făcută de junii Nicolae Comănicu și Ieronim Vasiu din Sâncel. Lăsăm să urmeze:

Cântecul dlui Dr. Romul Boila,

care se cântă pe aria „Hai să dăm mână cu mână“.

*Haidați fraților să mergem
La Sânmărtin să ne-alegem
Să ne-alegem deputat
Un român adevărat, tra-la-la...*

*Voi români rămași străini
Hai cu toți la Sânmărtin
Ca să ne-alegem un frate
Să ne facă dreptate, tra-la-la...*

*Voi alegători voinici
Haidați toți cu mari cu mici
Și haidați cu mic cu mare
Să luptăm cu nepăsare, tra-la-la...*

*Pe Boila cel laudat
Să-l alegem deputat
Că-i român adevărat
Că pentru noi s'a luptat, tra-la-la...*

*Să-i jurăm cu toți credință
C'a lui steag desfășurat
L'om .duce la biruință
L'om alege deputat, tra-la-la...*

*Frunză verde pe movilă
Trăiască Dr. Boilă
Să învingă cu dreptate
Că el e al nostru frate, tra-la-la...*

*Frunză verde trei malinți
Nu dați votul pe arginți
Ci îl dați pe dreptate
Lui Boilă al nostru frate, tra-la-la...*

*Frunză verde foi de fân
Bate Doamne-acel român
Care pentru bani și stare
Se vând fără rușinare, tra-la-la...*

*Care pentru beutură
Între frați ațăță ură
Care pentru un oscior
Își vând sinul mamei lor, tra-la-la...*

*Cel ce cu streinii ține
Nu-i da Doamne nici un bine
Ură fie partea lui
Și blăstămul neamului, tra-la-la...*

Toți cum au venit, dară totuși nu, ci cu conștiința datorinței împlinite s'au depărtat apoi spre casele lor în cea mai perfectă ordine. Sara la orele 10 ultimii alegători rămași au petrecut pe candidatul de deputat acasă între acoardele marșului Mihai Viteazul, cântat cu multă precizitate de flautășii din Cetatea-de-baltă.

Așa s'a dat lupta pentru cinstea steagului! Cu cinste și vrednicie!

Numele acelor alegători, cari au votat cu candidatul național român Dr. Romul Boila.

Lăsăm să urmeze numele bravilor români, cari s'au făcut nemuritori prin faptul, că votul asigurat prin lege l-au dat candidatul național român. Să cetească nepoții și strănepoții, ce bărbați bravi români au fost părinții, moșii și strămoșii lor. Să cetească cei fără drept de vot și rămași acasă, tot așa iubiți frați de ai noștri români, care frate de a lor și-a păstrat numele nepătat și a făcut cinste mare neamului. Să vadă toată lumea, că preoții și învățătorii noștri au dat dovadă de cele mai înălțătoare sentimente naționale, să vadă toată lumea, că în preoții noștri nu s'a înșelat bardul național, că și ei au mers „cu crucea în frunte“. Să cetească superiorii dela administrație, și românii din toate părțile, că aici este notar și sunt juzi comunali cu nesfârșită dragoste de neam, cari peste orice slujbă cunosc un bine și mai mare, acela al neamului, din care fac parte.

Lăsăm să urmeze deci numele însuflețitorilor și neînfrânților alegători români după alfabetul comunelor:

Boian:

- Augustin Almășan, preot gr.-cat.
Vasile Dârloșan, econom.
George Duma, econom.
Vasile Duma, econom.
5 Ilie Călburean, comerciant.
Iosif Crișan, preot gr.-or.
Ioan Medeșan, econom.
Ioan Rusu, fabricant de cărămizi.
Emil Sânmărgișan, învățător gr.-or.
10 Ioan Suci, econom.

Căpâlna-de-jos:

Achim Biriș, econom.
Iacob Bunea, econom.
Șofron Ignatu, econom.
Vasile Muntean, econom.

15. Iuliu Cornea, comerciant.
Teodor Muntean, econom.
Ioan Oltean, preot gr.-cat.
Vasile Săbăduș, econom.
Dumitru Todoran, învățător gr.-cat.

Adămuș:

20. Ilarie Dulău.
Blăjel:
Ioan Moldovan (flore), econom.
Ioan Popeneciu, preot gr.-cat.
George Porime, învățător gr.-cat.
Ioan Roman I. George, econ. și jude comun.
25. Todor Roman Cătană, comerciant.
Todor Roman Csulu, econom.
Zachiu Sasu, preot gr.-or.

Bobohalma:

- Augustin Chețian, preot gr.-or.
Augustin Moga, învățător.
30. Alexandru Mutu, preot gr.-cat.
Emil Popp, mare proprietar.
Achim Părău, proprietar.
George Rațiu, „

Sânmiclăuș:

Ioan Marele, provizor.

Sântă-Măria:

35. George Negrea, preot gr.-cat.
Bord:
Augustin Cioba, preot gr.-cat.
Iovu Popa, econom.
Alexandru Tămaș, econom.
Simion Vodă I. Aron, econom.

Boziaș:

40. George Adam, econom.
Gerasim Avram, econom.
Ioan Blejan, econom.
Ioan Hancu, econom.
Ioan Hătegan, econom.
45. Nonic Ivan, econom.
Nicolae Costea, învățător penzionat.
Nonic Maier, econom.
Grigorie Muntean, econom.
Ioan Muntean I. Vasile, proprietar.
50. Grigorie Nistor, preot gr.-cat.
George Săbău, învățător gr.-cat.

Cuștelnic:

Ștefan Futecean, econom.
Ioan Socaciu, preot gr.-or.
Ioan Todoran Mitrofan, econom.

Deag:

55. Iosif Albu I. Todor, econom.
Todor Breda, econom.
George Feșteu, învățător.
Ioan Feșteu I. Todor, econom.
Todor Feșteu, econom.
60. Teofil Gerasim, preot gr.-cat.
Filon Costea, econom.
Alimpu Morar, învățător.
Iustin Teglariu, preot gr.-or.

Diciosânmărtin:

- Dănilă Boila sen.
65. Dănilă Boila iun.
Zaharie Boila, esec. reg.
Simion Căluțiu, avocat.
Victor G. Maior, dir. de bancă.
Laurențiu Pascu, protopop gr.-cat.
70. Nicolae Todea, comptabil la „Albina“.

Feisa:

Nicolae Bărbat, învățător gr.-cat.
Petru Ioia, econom.
Petru Moldovan, preot gr.-cat.
Alimpie Popescu, econom și cărciumar.

Basna:

75. Laurențiu Moldovan, învățător gr.-cat.
Nicolae Tufa, învățător penzionat.

Tăuni:

- Ioan Bușoiu, învățător gr.-cat.
Ariton Gligor, econom.
Vasile Pușca I. Onuțiu, econom.
80. Ioan Trif, preot gr.-cat.

Chesler:

- Alexandru Banca, învățător gr.-cat.
Ioan Blaga I. Vasile, econom.
Ioan Floca, econom.
Mihailă Jampa, învățător gr.-or.
85. Nicolae Manovicu, preot gr.-or.
Isailă Păpară, econom.
Ioan Pop, preot gr.-cat.
Ioan Stan, econom.
Ioan Stănilă, econom.

Chinciuș:

90. Nicolae Ignat, preot gr.-cat.
Ștefan Căndea, econom.
Onisia Căndea, econom.
Teodor Căndea, econom.
Simion Nan, învățător gr.-cat.
95. Nicolae Popovicu, preot gr.-or.
Vasile Vălean, econom.

Craifalău:

Ioan Ciungar, învățător gr.-cat.
Nicolae Murășan, preot gr.-cat.

Iclod:

Ștefan Barna Teiu.
Augustin Lațiu, econom.
Iosif Lita, protopop gr.-cat.
Ștefan Schiau, econom.
Nicolae Schiau, econom.
Curciu:
Antoniu Tămaș, preot gr.-cat.
Cetatea-de-baltă:
Atenie Țetcu, fabricant de țigle și cărămizi.
Mihaila Țetcu, econom.
Miron Dascăl, preot gr.-cat.
Nicolae Cucui I. Șofron, econom.
Atenie Lunca I. Vasî, econom.
Ioan Oltean, econom.
Nicolae Tătar a Vii, econom.
Nichită Tătar, econom.
Nicolae Todoran, protopop gr.-or.

Lunca:

Nicolae Balog, comerciant.
Nicolae Gabra a Nicoarei, econom.
Ștefan Lita, preot gr.-cat.
Ioan Mihaie I. Toma, econom.

Saroșul-unguresc:

Nicolae Frâncu, preot gr.-cat.

Cipău:

George Muntean, econom.

Ogra:

George Bucur, învățător gr.-cat.
Alexandru Circa, preot gr.-cat.

Micăsasa:

Ioan Biriș, învățător gr.-cat.
Vasile Boariu, econom.
Filip Docolin, preot gr.-cat.
Vasile Stan, casir comunal.
Dumitru Păcurar, jude comunal.

Făget:

Alexandru Banean, econom.
Eugen Bian, notar comunal.
Vasile Bian, comerciant și proprietar.
George Ganea, jude comunal.
Luca Ganea, econom.
Alexiu Trif, preot gr.-cat.
Ioan Velicea, învățător gr.-cat.
Crăciunelul-românesc:
Constantin Frâncu, învățător gr.-cat.
Basilu Călugăr, preot gr.-cat.
Ioan Mărginean, jude comunal.
Ioan Șerban I. Todoretii, econom.
Ioan Vălean, învățător gr.-or.

Cucerdea-română:

Trifon Cernea, econom.
Nicolae Dătășan, econom.
Todor Gligor I. Ioan, econom.
Onu Cristea, econom.
Ioan Murar lui Ioan, econom.
Mihailă Murar, econom.
Victor Mutu, econom.
George Nicoară, preot gr.-cat.
Iuliu Pop, învățător gr.-cat.
Vasile Precup sen. econom.
Trifon Precup, econom.
Iacob Patora Sii, econom.
Antoniu Șeulean, econom.
Iacob Sasu, econom.
Petru Sasu, econom.
Vasile Sasiu I. Petru, econom.
Petru Sânmărgișan, preot gr.-or.
Florea Zolog, econom.

Șeulia-română:

Nicolae Degan, învățător gr.-cat.
Petru Dicher, econom.
Nicolae Gerasim, econom.
Beniamin Papiu, preot gr.-cat.
Samuilă Platon, econom.
Ștefan Tămaș, econom.
Iosif Tămaș, econom.
Todor Teancu, econom.
Alexiu Vodă, econom.

Pânadea:

Ioan Bad, econom.
Dionisie Bucur, econom.
Ioan Borcea I. Partenie, econom.
Alexandru Poșa, econom.
Grigorie Simon, notar penzionat.
Ioan Săbăduș, preot gr.-cat.

Ernut:

Ioan Henteș, econom.
Ioan Karácsonyi, econom.
Pompeiu Karácsonyi, proprietar.
Alexandru Karácsonyi, proprietar.
Alexandru Papiu, protopop gr.-cat.

Șonfalău:

Dumitru Belea, econom.
George Belea, econom.
Ștefan Demian, econom.
George Medeașan ciotorog, econom.
George Oprea, preot gr.-or.
Ioan Oprea, econom.
Nicolae Platon, preot gr.-cat.
Dumitru Popa, econom.
Raftailă Sânmărtinean, econom.
Zachiu Suci, învățător gr.-cat.

Sâncel:

185. Axente Aldea, econom.
Teodor Bărbat, econom.
Teodor Bărbat Puian, econom.
Ioan Bărbat, învățător gr.-cat.
Ioan Erődsi, econom.
190. Macabeiu Frățilă, econom.
Ioan Frățilă, econom.
Ioan Oniga I. Gligor, econom.
George Oniga, econom.
Teodor Pănăzan, învățător gr.-cat.
195. Petru Rusan, proprietar.
Vasile Smigelschi, preot gr.-cat.
Emil Vintilă, econom.
Emil Vlassa, proprietar.

Veseuș:

Emil Faust, preot gr.-cat.

Valea-Sasului:

200. George Tufan, preot gr.-cat.

Sălcud:

Tănasi Flueraș, econom.
Ioan Handrea, preot gr.-cat.
Ioan Căndea, econom.
Alexandru Pop, învățător gr.-cat.
205. Nicolae Podar, econom.
Nicolae Popa I. Ioan, econom.
Ioan Sânpălean, preot gr.-or.
Iosif Sânpălean, econom.
Atanasiu Truța, econom.
210. Nicolae Truța I. George, econom.
Nicolae Truța, jude comunal.
Petru Truța a Măriei, econom.
Teodor Ursan, econom.

Spini:

Ioan Ignat, învățător gr.-cat.
215. Alimpie Costea, preot gr.-cat.
Timoteu Costea, econom.
Iulian Pușca, comerciant.
Alexandru Pușca, econom.
Ioan Suci, econom.
220. Vasile Suci, econom.

Tătărlăua:

George Gîrlonția, jude comunal.
Ioachim Langa, preot gr.-cat.
Zaharie Macaveiu, învățător gr.-cat.
Vasile Neagu, econom.
225. Ariton Surdu, econom.
Ilie Surdu, econom.

Velțu:

Ioan Armean, comerciant.
Vasile Armean, econom.
Ioan Marian, preot gr.-or.
230. Ioan Muntean, preot gr.-cat.
Ioan Plesa, econom.
Nicolae Sârb, econom.

Țidzeiu:

233. Victor Barna, preot gr.-cat.

Numele trădătorilor de neam și a dezertorilor.

Dacă am ști, că numai unul dintre cei, cari au să fie cuprinși în aceste șire pline de durere și jale națională, au purces din convingere, nu am avea scuză pentru ei. Știm însă despre toți, că nu convingerea, ci slăbiciunea sentimentelor naționale i-a făcut părtași de păcatul trădării de neam. Rușine să fie preotului, care de frică că pierde congrua și nebunii, învățătorului, care de frică că pierde întregirea de salariu, și slujbașului, notarului și judei, care de frică, că pierde oficiul sau va avea alte neplăceri, s'a lăpădat de steagul partidului nostru și a dezertat. Rușine să fie țăranului român, care a uitat, că este român și ca român este răspunzător pentru faptul, prin care a vătămat neamul. Ne mirăm, că partidele contrare politice primesc în sânul lor oameni, cari sau de frică sau din interese trecătoare pământești se alătură de ei. Așa oameni nu pot fi folositori pentru nici o luptă cinstită politică. Noi nu facem deosebire între aceia, cari au venit la alegere și cari au stat acasă. Toți sunt pe o formă păcătoși. Votul nu de aceea îl are omul, ca să rămână cu el acasă. Cum să scuzăm noi pe trădătorul de neam faimos Ioan Horsaia, că a stat acasă, când toți ceialtați alegători români, 14 la număr au votat cu dușmanul declarat al neamului nostru Sándor János?

Lăsăm să urmeze toți, ca o rușine pentru neamul românesc.

Au votat pentru Sándor János, a cărui moș a fost un țăran de român și el astăzi este neîntrecutul dușman al neamului.

Abuș:

Mihailă Cernea econom.
Avram Vlad preot gr. cat.

Căpâlna din jos:

Ioan Biriș iun., jude comunal.
Ioan Biriș, cărciumar.

Bobohalma:

5. Ioan Moldovan, not. comunal.
Ioan Rațiu I. Iacob, aleg. după fum.

Sân-Miclăuș.

Filon Rațiu, not. comunal.

Bord:

Alexandru Gerasim, învăț. gr. cat.
Aron Russu, jude comunal.

Cuștelnic:

10. Vasile Russu iun., econom.
Gerasim Todoran, econom.
Ioan Todoran I. Miron, econom.

Deag:

Traian Gerasim, mașinist.
Mihailă Gleghieș Gavrila, econom.

Diciosânmărtin:

15. Simion Ciuchina, cancelist.
Gerasim Lorand, not. la scaunul orfanal.
Ioan Coman, cancelist.
Ioan Moldovan, not. comunal.
Dănilă Mut, econom.
20. Ioan Mut, econom.
Teodor Vancea.

Dâmbău:

Ioan Șerban, proprietar.

Feisa:

Ioia Chirion, jude comunal.
Ilie Prica, cărciumar.

Glogovețiu:

25. Vasile Buda, econom.
Mateiu Cioban, cărciumar.
Vasile Mărginean, jude comunal.
Șofron Pădurean, econom.

Hususău:

Ilie Vlad, cancelist.

Chincius:

30. Ilie Căndea, jude comunal.

Iclod:

Grigorie Bian, econom.

Curciu:

Filon Albu, învăț. gr. cat.
Nicolae Lup, învăț. penzionat.

Cetatea de Baltă:

George Drugociu, învăț. gr. cat.
35. Vasile Lica, econom.
Ioan Moldovan, not. comunal.
Șofron Todea, jude comunal.

Lodroman:

Victor Băcilă, învăț. gr. cat.
Vasile Băcilă, preot gr. cat.
40. Filimon Trif, econom.
Petru Trif, econom.

Lunca:

Ioan Mihaie, învăț. gr. cat.
Vasile Mihaie, econom.

Bia maghiară:

Axente Borza, econom.
45. Petru Bunea, econom.
George Borza, cărciumar.
Ilie Danc, econom.
George Danc Popu, econom.
Iustin Dulău, econom.
50. George German, econom.
Ioan Geugean, econom.
Todor Hanches Rigu, cărciumar.
Petru Ignat, econom.
Porfiriu Pop, învăț. gr. cat.
55. Leon Petraș, econom.
Gavrila Todoran, econom.

Proștea mare:

Ioan Haisa, învăț. gr. cat.
Ioan Neagoș, preot gr. cat.

Cucerdea română:

Grigorie Hulpus, cărciumar.
60. Vasile Precup, aleg. după fom.

Pânadea:

Ioan Fekete, arând. de moară.

Ernut:

Victor Moldovan, veterinar.

Sâncel:

Marcu Costea, jude comunal.
Dionide Truța, econom.

Valea Sasului:

65. Ilie Rîșniță, cărciumar.

Tătărlăua:

Romul Rusu, not. comunal.

Ganfalău:

George Hălmăciu, econom.

Au votat cu kossuthistul ifj. Pataky László, care are meritul, că nici n-a cutezat să cotească între români:

Boziaș:

1. Dumitru Ștef, jude comunal.

Cuștelnic:

Mihailă Solomon, cărciumar.

Diciosânmărtin:

Petru Coman, cărciumar
Ioan Man I. Mihailă, econom.
5. Niculae Mut, econom.
Ioan Solomon, cărciumar.
Florea Socuiu, econom.

Căpâlna din sus:

Petru Coroș, jude comunal.

Șaroșul unguresc:

10. Nicolae Baci, econom.
George Lazar, cărciumar.
George Tanasi, econom.

Cipău:

Vasilie Masca, econom.
Petru Socaciu „
Vasilie Socaciu „

Ernut:

15. Chirion Bonta.

Ogra:

Ștefan Raica.

Au stat acasă fără de nici un motiv serios următorii:

Boian:

1. Alexandru Matei, învăț. gr. or.
Ioan Popa, econom.
Vasilie Sânmărtinean.
Vasilie Surdu.

Blăjel:

5. Ilarion Gheaja, învăț. gr. or.

Bobohalma:

Ilie Dregiciu, învăț. gr. or.

Bord:

Machidon Șerban, econom.

Boziaș:

Petru Adam, econom.

Cuștelnic:

10. Ioan Pop, preot gr. cat.
Ioan Solomon, cancelist.

Diciosânmărtin:

Iuliu Moldovan, jude reg.

Căpâlna din sus:

Ioan Vătășan, preot gr. or.

Glogovețiu:

Ioan Aron, preot gr. cat.
Vicenție Frățilă, inv. gr. cat.

Tăuni:

15. Ioan Busoiu Țilica, cărciumar.
Ioan Păculea, cărciumar.
Alexandru Petruțiu, propr.

Idiciu:

Augustin Istrate, preot gr. cat.

Proștea mică:

Petru Oprea, preot gr. cat.

Iclod:

20. Ioan Aldea, inv. gr. cat.

Curciu:

Ion Pușcașiu, econom.

Bia maghiară:

Ioan Horșia, preot gr. cat.
Ioan Martini, econom.

Șaroșul unguresc:

George Samuilă, inv. gr. cat.

Cipău:

25. Alexandru Macarie, inv. gr. cat.

Ogra:

Nichie Macarie, econom.
Ioan Rusu, econom.

Micăsasa:

Constantin Juga, cărciumar.
Nicolae Petru, econom.

Crăciunelul românesc:

30. Iuliu Moldovan, preot gr. or.

Pânădea:

George Nițu, inv. gr. cat.

Poucea Mediașului:

Valer Sentea, preot gr. or.

Ernut:

Teofil Moldovan inv. gr. cat.

Sâncel:

35. Ioan Vintilă, econom.

Valea Sasului:

Baziliu Decean, inv. penz.
Silvestru Hederean, econom.
Ivan Moise, econom.
Simion Risniță, econom.

Pasivitate în cercul electoral al Bălăușerului.

Precum se știe în conferința din 25 Martie s'a decis intrarea în luptă și în cercul electoral al Bălăușerului. S'a și designat de candidat național român Dl Dr. Alexandru Morariu, care decisiune a fost aprobată și din partea comitetului central național.

În urmă cu considerare la împrejurarea, că a fost numai un singur candidat contrar, candidat guvernamental și cu privire la timpul înaintat pentru a face o luptă cu succes, s'a schimbat hotărîrea de mai înainte și s'a impus o pasivitate severă pentru alegătorii români din cercul de sus electoral. Iată comunicatul dat de prezidiul partidului și publicat în ziare.

APEL

cătră alegătorii de deputat dietal români din cercul de sus (al Bălăușerului) din cottul Târnavei mici.

Având în vedere împrejurarea, că Românii din acest cerc electoral abia fac una a patra parte (1/4) a alegătorilor îndreptățiți la votizare în anul 1910; având în vedere, că candidatul de deputat guvernamental Dl Kabos Ferencz până în ziua de azi nu are contracandidat și cu deosebire un contracandidat străin de naționalitatea română „care ar oferi garanții îndestulitoare, că este aderent sincer al sufragiului universal, egal, direct și secret cu votarea în comune; în fine considerând, că deși am decis să intrăm în lupta electorală și am candidat de deputat național pentru cercul Bălăușerului pe Dl Dr. Alexandru Morariu avocat în Ibașfalău, care candidatură de deputat național din partea comitetului central electoral a fost aprobată și publicată în manifestul său — totuși în astfel de împrejurări intrarea noastră în lupta electorală în acest cerc electoral de astădată nu ar avea nici un scop, ba din contră ne-ar strica năzuințele noastre de a ne afirmă ca factori de luat în seamă în viitor în comitatul nostru — comitetul sau clubul comitatens al partidului național român, asistând toate trei comitetele executive ale cercurilor electorale din comitatul Târnavei-mici, în ședința plenară, ținută în 21 Maiu 1910 cu învoirea dlui Dr Alexandru Morariu, candidat de deputat pentru cercul electoral al Bălăușerului și în consonanță cu îndrumarea din 16 Maiu a. c. a delegațiunii comitetului central electoral încredințată cu conducerea alegerilor — unanim a hotărît, ca românii îndreptățiți la votare din cercul electoral al Bălăușerului de astădată să nu se prezente la locul de alegere, adecă la Bălăușer în ziua de alegere de deputat dietal pusă pe 1 Iuniu 1910, ca să nu se poată laudă adversarii noștri politici, că și românii și-au dat votul pentru omul guvernului.

Drept aceea toți românii alegători din cercul Bălăușerului, cari țin la partidul național român, sunt rugați, ca de astădată să rămână acasă și să nu-și deprindă dreptul de votizare. Diciosânmărtin, la 21 Maiu 1910.

Dela prezidiul comitetului comitatens al partidului național român.

Trădătorii de neam din cercul Bălăușerului.

Deja la alegerile din 1906 s'a adeverit, că în cercul electoral al Bălăușerului sunt mulți preoți și învățători nu numai fără de un pic de simț național, ci niște trădători de neam încarnați. Aceștia nu merită să fie considerați și mai departe de români, ci de niște dezertori și trădători, pe cari îi așteaptă disprețul neamului. Nici aceștia n'au mers din convingere cu contrarii!

Preotul Nicolae Galea și învățătorul Petri din Hundorf, Pădurean, preotul din Șoimuș, Zosim Nuțu, preotul din Tirimia-mare; Costea, învățătorul din Subpădure și alții au mers la Bălăușer, și s'au pus la masa cu păprikașul. Rușine să le fie! Români alegători și neale-

gători din comitatul Târnavei-mici desocarați pe acești trădători de neam și oameni conștiință națională. Să aducă aminte și lor de rușinea, care a cauzat-o nouă dată prin prezența lor la alegere în contra discipolului de partid și a bunului simț național.

Abuzurile electorale.

Abuzurile comise exclusiv de organele oficiale ar fi singur de ajuns să fie o foaie ocazională.

În congregația comitatensă în două rânduri s'au făcut interpelațiuni din partea avocatului Dr. Romul Boila pentru abuzurile comise de organele publice. S'au înșirat o mulțime de cazuri, cari toate au rămas nepedepsite. Abuzurile au rămas și au dăinuit până în ziua de azi.

Iată câteva dintre ele:

Putem constată, că toți oficialii de comitatensă și comunali, afară de puțină excepție, au umblat pe la alegători, voină ca să voteze, ca pe cine să voteze.

În tot turneul său candidatul guvernamental a fost petrecut de comitele suprem, de viceministri, de subnotarii comitatensă, de pretorii notarii comunali, cu toate că §. 167 din lege XV. 1899 interzice strict oficialii petrecerea candidatului de deputat în turneul electoral.

Un protopretor a mers așa departe încât a călcat pe picioare legea, încât a cercetat toate comunele din cercul său, a silit pe juzii comunali să arboreze steagul candidatului guvernamental împărțind la steagurile lui Sándor János, de care mai mare rușinea! A trimis steagurile în fiecare comună la notarul comunal și a cerșit pe mai toți alegătorii, dând alegătorilor să țeleagă, că Dsa, Măria-Sa ține cu candidatul guvernamental, adecă cu puterea.

În tot cercul Diciosânmărtinului s'au petrecut pe edificiile oficiale steagul candidatului guvernamental.

În mai multe sate candidatul guvernamental spre a da vorbirii sale un caracter oficial a ținut vorbirea de program la casa comunală.

Alegătorii, cari au avut nebuni în imaginație casnică, au fost amenințați cu luarea nebuniei pentru cazul dacă nu votează cu candidatul guvernamental.

Notarii comunali au făcut apoi tot posibilul pentru influințarea alegătorilor.

Adunările candidatului național român au anunțate pentru ținerea vorbirii de program toate comunele s'au oprit, afară de două, sub pretextul ridicul că agităm poporul și conturbăm liniștea publică.

Cătanele din Galicia, ulanii și infanteria au sosit cu droaia în cercul electoral, spre a face ordine, ca să poată fi ales candidatul guvernamental.

Înțelegem toate!

Ce folos, dacă între astfel de împrejurări prezidentul alegerii s'a purtat corect, conform legii și alții apoi s'au întrecut în călcarea legii?

Pregătiri pentru luptele din apropiatul viitor.

Deviza noastră este lupta pe toate terenurile vieții publice din comitat.

Pentru oprirea ilegală a adunărilor noastre vom da răspunsul convenit prin aranjarea altor adunări despre a cărora ținere ne vom îngrijii și peste voința pašalicilor de aici.

În curând, la toamnă urmează alegerile de membri pentru congregație. Avem să dăm luptă nouă înălțătoare!

În prima jumătate a lunii Septemvrie se compun listele viriliștilor dela comitat și comună. Să fiți cu băgare de samă. Câștigați-vă dovezile și faceți recurs la timp.

După ce a trecut o serie de lupte, avem să facem o reprivire asupra ei prin ediția unei foi noue ocazionale.

Redactor responsabil:
VASILIU TATAR.